

2016

þý ÿ á ì » ¿ â ä · â š å à á ^{1 ± 0} ® â ” · ¼ ¿ ⁰
þý ã ä · ½ - ± µ ½ µ á ^{3 µ 1 ± 0} ® à á ± ^{3 ¼ ± ä}
þý à ± á ± ä · á · ä ® â ® ´ ^{1 ± ¼} ¿ á æ é ä ® /

þý š í á ¿ å , £ ¿ æ ^{- ±}

þý á ^{3 á ± ¼ ¼ ±} " ^{1 µ , ½ - á ^{0 ± 1} · á á é à ± ê ^{0 ì} ÿ ^{1 0} ¿ ½ ¿ ¼ ^{1 0 ì} " ^{- 0 ± 1} ¿ , £ ç ¿ » ® · ¿ ¼ ^{1 0 ì} ½ ^{0 ± 1}}

þý · á ^{1 ä ä · ¼ í ½} , ± ½ µ à ^{1 ä ä ® ¼ 1} ¿ · µ - à ¿ » ^{1 ä} - æ ¿ á

<http://hdl.handle.net/11728/8858>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στο Διεθνές και
Ευρωπαϊκό Οικονομικό Δίκαιο (LLM)**

ΚΥΡΟΥ ΣΟΦΙΑ

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ Ή ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΗΣ ΤΩΝ
ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ;**

2016

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ Ή ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΗΣ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ;

της

ΚΥΡΟΥ ΣΟΦΙΑΣ

Αρ. Μητρώου: 1143407326

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στο Διεθνές Ευρωπαϊκό και Οικονομικό Δίκαιο (LLM)

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

Πάφος, Κύπρος

2016

Υποβληθείσα στη Σχολή Νομικής και Κοινωνικών Επιστημών

Σε μερική εκπλήρωση

των απαιτήσεων για την απόκτηση

του Μεταπτυχιακού Πτυχίου του

LLM

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ Ή ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΗΣ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ;**

Διπλωματική Εργασία

Στο Δίκαιο της Ενέργειας

Επιβλέπων Καθηγητής

Καθηγητής Δρ. Παπαναστασίου Θωμάς - Νεκτάριος

Εξεταστική Επιτροπή

Κοσμήτορας/Διευθυντής Προγράμματος

Δρ. Μανιτάκης Αντώνης

Αύγουστος 2016, Πάφος

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία, είναι αφιερωμένη εξ' ολοκλήρου στην οικογένεια μου, στο παππού, τη γιαγιά μου και στο σύντροφο μου, οι οποίοι είναι πάντα δίπλα μου και με στηρίζουν σε ότι κάνω. Τους ευχαριστώ θερμά για όλη την κατανόηση και την βοήθεια που μου προσφέρουν όλα αυτά τα χρόνια.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας και την περάτωση των μεταπτυχιακών σπουδών μου, θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς όλους τους ανθρώπους που ήταν δίπλα μου και βοήθησαν ο καθένας τους ξεχωριστά με το δικό τους τρόπο.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω, τους καθηγητές μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Διεθνές, Ευρωπαϊκό και Οικονομικό Δίκαιο αλλά ιδιαίτερα θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου, στον καθηγητή μου κ. Θωμά Νεκτάριο Παπαναστασίου, για την καθοδήγηση του και συνεισφορά του στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, τον σύντροφο μου που με στήριξαν και με βοήθησαν στην ολοκλήρωση των σπουδών μου καθώς επίσης και την φίλη μου Παναγιώτα Κλεάνθους, η οποία με καθοδήγησε στον τρόπο συγγραφής της παρούσας διπλωματικής εργασίας και για τις πολύτιμες συμβουλές.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας διατριβής, είναι η επισκόπηση των εξελίξεων του ενεργειακού τομέα της Κύπρου. Ειδικότερα, η οριοθέτηση της Κυπριακής ΑΟΖ με τις γειτονικές τις χώρες, οι Συμφωνίες που υπέγραψε η Κυπριακή Δημοκρατία για την Αποκλειστική Οικονομική της Ζώνη και η ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων εντός της ΑΟΖ της.

Ειδικότερα, η παρούσα διπλωματική εργασία μελετά την σημασία της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας του Δικαίου της θάλασσας στα πλαίσια της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων του παράκτιου κράτους με κυριαρχικό δικαίωμα του σε αυτούς αφενός και τα δικαιώματα των άλλων κρατών στους φυσικούς πόρους της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης του παράκτιου κράτους που δεν πραγματοποιεί πλήρης εκμετάλλευση των πόρων αυτών αφετέρου, με έμφαση στην περίπτωση της Κύπρου.

Ειδικότερα θα αναφερθεί η παρούσα διατριβή, στα θέματα της κήρυξης και οριοθέτησης της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, τη σημασία που διαδραματίζει η οριοθέτηση με τα τρίτα κράτη. Περαιτέρω, αναλύονται οι τριμερές συμφωνίες της Κύπρου με την Ελλάδα και Αίγυπτο και το Ισραήλ και συγκρίνοντας της, ίσως καταλήξουμε, από τη δική μας σκοπιά ποία είναι η πιο πλήρης για την Κύπρο μας. Επιπρόσθετα, θα επικεντρωθώ και στην ανακάλυψη υδρογονανθράκων εντός της Κυπριακής ΑΟΖ.

Αναλύοντας τα πιο πάνω, θα καταλήξουμε στο αρχικό μας ερώτημα αν τελικά η ενέργεια επηρέασε την Κυπριακή Δημοκρατία θετικά ή τελικά παραμένει παρατηρητής όλων αυτών των εξελίξεων που διαδραματίζονται στο έδαφος μας.

Τελικά η ανακάλυψη των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, εντός της Κυπριακής ΑΟΖ, θα μας οδηγήσει σε Οικονομική Ανάπτυξη;

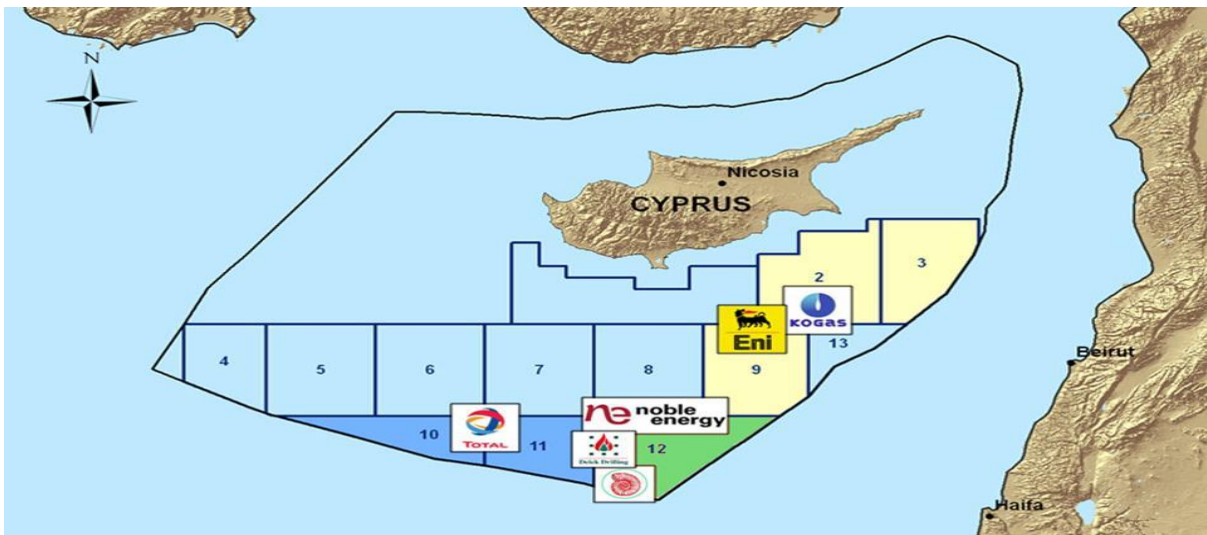
Έτσι λοιπόν, στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, θα εστιάσουμε στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της Κύπρου, στην οποία τα τρίτα κράτη έχουν κυριαρχικά δικαιώματα και στις συμφωνίες που επικύρωσε η Κύπρος με τις χώρες αυτές, τα θετικά που επέφεραν για την Κύπρο αλλά και τα αρνητικά και ποια είναι η καλύτερη και προσφορότερη, πιο πλήρης συμφωνία, για την Κύπρο. Περαιτέρω, θα αναφερθούμε πολύ σύντομα και στις αντιδράσεις των τρίτων χωρών, κυρίως της Τουρκίας.

Η ανάπτυξη της παρούσας διπλωματικής, γίνεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται γενικά και ιστορικά στοιχεία που αφορούν στην δημιουργία του Δικαίου της Θάλασσας και την ανάγκη δημιουργίας της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και ποιο το νομικό καθεστώς της και ειδικότερα η περίπτωση της Κύπρου, της οριοθέτησης της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και η οριοθέτηση και κήρυξη με τρίτα – γειτονικά κράτη.

Στο δεύτερο μέρος, όπου είναι και το σημαντικότερο εξετάζεται, παράλληλα με το θεωρητικό κομμάτι η περίπτωση της Κύπρου και οι συμφωνίες που υπέγραψε η Κύπρος με Ελλάδα, Αίγυπτο και Ελλάδα, Ισραήλ, συγκρίνοντας τις και τονίζοντας ποία θεωρείται, πιο πλήρης συμφωνία.

Επιπρόσθετα, σ' αυτό το μέρος αναλύεται και ανακάλυψη των Κοιτασμάτων Υδρογονανθράκων, εντός της Κυπριακής ΑΟΖ και ποιές χώρες επηρεάστηκαν αλλά και καταλήγοντας στο συμπέρασμα, πως η Κυπριακή Δημοκρατία επηρεάζεται από τις ανωτέρω εξελίξεις,

Καταλήγοντας, στον επίλογο θα αναφερθούμε στο αρχικό μας ερώτημα, εαν τελικά η Κύπρος θεωρείται Παρατηρητής ή Διαμορφωτής όλων αυτών των εξελίξεων;

Εικόνα: 1 Η ΑΟΖ και τα οικόπεδα της Κυπριακής Δημοκρατίας¹

Λέξεις κλειδιά: Αποκλειστική οικονομική ζώνη, Σύμβαση Δικαίου της θάλασσας, Συμφωνία Κύπρου, Ελλάδα και Αιγύπτου, Συμφωνία Κύπρου, Ελλάδα και Ισραήλ, Κοιτάσματα Υδρογονανθράκων

¹Η ΑΟΖ και τα οικόπεδα της Κυπριακής Δημοκρατίας, <http://yiorgosthalassis.blogspot.com>

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΦΙΕΡΩΣΗ.....	4
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10

ΜΕΡΟΣ: Α

Κεφάλαιο: 1^ο ΔΙΚΑΙΟ ΘΑΛΑΣΣΑΣ (ΓΕΝΙΚΑ)

1.1 Δίκαιο της Θάλασσας.....	13
1.2 Ιστορική Εξέλιξη του Δικαίου της Θάλασσας	14
1.3 Πρώτη και Δεύτερη Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας	14
1.4 Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών,1974 για το Δίκαιο της Θάλασσας.....	15
1.5 Συμπέρασμα – Περίληψη	15

Κεφάλαιο: 2^ο ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ (ΑΟΖ)

2.1 Ορισμός της ΑΟΖ και Νομικό Καθεστώς που την διέπει.....	16
2.1.1 Ορισμός της ΑΟΖ.....	16
2.1.2 Νομικό καθεστώς της ΑΟΖ.....	17
2.1.3 Ορισμός και Δικαιώματα Παράκτιου Κράτους στην ΑΟΖ.....	17
2.1.4 Δικαιώματα Τρίτων Κρατών στην ΑΟΖ Παράκτιου Κράτους.....	19
2.1.5 Συμπέρασμα – Περίληψη	20

Κεφάλαιο: 3^ο ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ .....

22

3.1 Συμφωνίες Οριοθέτησης και Κήρυξης Κυπριακής ΑΟΖ με γειτονικά κράτη.....	23
3.1.1 Οριοθέτηση της Κυπριακής ΑΟΖ με την Αίγυπτο.....	23

3.1.2 Οριοθέτηση της Κυπριακής ΑΟΖ με το Ισραήλ.....	24
3.1.3 Οριοθέτησης Κυπριακής ΑΟΖ με το Λίβανο.....	25
3.1.4 Συμπέρασμα – Περίληψη	25

ΜΕΡΟΣ: Β

Κεφάλαιο: 4^οΚΟΙΤΑΣΜΑΤΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.....

4.1 Πρώτος Γύρος Αδειοδοτήσεως	28
4.2 Δεύτερος Γύρος Αδειοδοτήσεως.....	28
4.3 Τρίτος Γύρος Αδειοδοτήσεως.....	29
4.4 Συμπέρασμα – Περίληψη.....	31

Κεφάλαιο: 5^οΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΓΕΙΤΟΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

5.1 Τριμερής Συμφωνία Κύπρου – Ελλάδας – Αιγύπτου.....	33
5.2 Τριμερής Συμφωνία Κύπρου – Ελλάδας – Ισραήλ	35
5.3 Σύγκριση των δύο Τριμερών Συνεργασιών που υπέγραψε η Κύπρος για την Αποκλειστική Οικονομική της Ζώνη.....	37
5.4 Αντιδράσεις της Τουρκίας για Οριοθέτηση Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.....	40
5.5 Συμπέρασμα – Περίληψη.....	43

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ .....

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ .....

ΑΡΘΡΑ.....

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Κύπρος παρουσιάζει, εξαιρετικό ενδιαφέρον το τελευταίο διάστημα σε επίπεδο ενεργειακών εξελίξεων. Η περιοχή αναδεικνύεται σταδιακά σε σημαντικό παραγωγό και προμηθευτή ενέργειας, κυρίως φυσικού αερίου.

Η αναζήτηση, η εξόρυξη, παραγωγή και διαμετακόμιση υδρογονανθράκων, πρόκειται να επηρεάσουν και να κλονίσουν σημαντικά τις σχέσεις της Κύπρου με τις γειτονικές τις χώρες.

Η Θάλασσα είναι ένας θησαυρός με ποικίλα οφέλη!

Αποτελούσε από πάντοτε, η θάλασσα, πηγή ζωής, ηρεμίας, γαλήνης και ειδικότερα ανάπτυξης για το νησί μας. Προσφέρεται ως πηγή ενέργειας, ως μέσω επικοινωνίας των ανθρώπων δια μέσου της ναυτιλίας, ως παράγοντας αναψυχής και διασκέδασης. Περαιτέρω, με την εκμετάλλευσης των φυσικών και ζωτικών της πόρων ζώντων και μη οργανισμών επιφέρει οικονομικά οφέλη. Η θάλασσα, είναι ορυκτός πλούτος, είναι ένας παράδεισος ο οποίος χρησιμοποιείται για αλιεία, είναι οικονομικός κολοσσός. Ως συνεπακόλουθο της εκμετάλλευσης της θάλασσας, έχει η επίτευξη σημαντικών τεχνολογικών εξελίξεων αλλά έγειρε και ζητήματα διεκδικήσεων των παράκτιων χωρών.

Για να καθορίσει το κράτος, τις εξουσίες του στο θαλάσσιο χώρο, υπέγραψε την σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας, στο Montego Bay, το 1982.

Διάφορες χώρες, άρχισαν να διακηρύττουν νέες θαλάσσιες ζώνες και να καθορίζουν τα σύνορα τους με τρίτες χώρες. Περαιτέρω, με την υπογραφή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας το 1982, στο Montego Bay, άρχισαν να συζητούνται θέματα κήρυξης και οριοθέτησης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

Το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν τις πιο πάνω σχέσεις ορίζεται από το Διεθνές Δίκαιο και ειδικότερα από το Δίκαιο της Θάλασσας που θεσπίστηκε το 1982.

Τα κράτη, έχουν το δικαίωμα να αντλούν πόρους από χώρους που βρίσκονται εντός των συνόρων τους στην θαλάσσια περιοχή. Αυτή η θαλάσσια περιοχή, ονομάζεται Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ).

Σύμφωνα με την Σύμβαση του Δικαίου της θάλασσας, ως Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ορίζεται η θαλάσσια έκταση, εντός της οποίας ένα κράτος έχει δικαίωμα έρευνας, εκμετάλλευσης των θαλασσίων πόρων. Εκτείνεται πέραν των εθνικών υδάτων μιας χώρας, συνήθως δώδεκα (12) ναυτικά μίλια, στα 200 ναυτικά μίλια από την ακτογραμμή. Η συνήθης χρήση του όρου ΑΟΖ περιλαμβάνει τόσο τα εθνικά ύδατα, όσο και την υφαλοκρηπίδα πέραν του ορίου των 200 μιλίων.

Η Κύπρος, από πολύ νωρίς σε σχέση με τις άλλες χώρες, το 1988, κήρυξε Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) 200 ναυτικά μίλια και Αιγιαλίτιδα Ζώνη 12 ναυτικά μίλια. Ενώ με την αξιοποίηση των υδρογονανθράκων κατά μήκος των ακτών πολλών κρατών επέφερε σημαντικά οικονομικά και τεχνολογικά οφέλη τόσο στην Κύπρο, όσο και στα γειτονικά κράτη.

Πολλές είναι οι χώρες που προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν την Κύπρο, άλλες την επηρέασαν θετικά, άλλες αρνητικά. Τελικά ο ρόλος της Κυπριακής Δημοκρατίας, σ' όλες αυτές τις ενεργειακές εξελίξεις που προβάλλονται μπροστά στα μάτια μας καθημερινά, ποιός είναι;

Με την συγγραφή της παρούσας εργασίας, ο αναγνώστης στο πρώτο κεφάλαιο του Α' μέρους θα αντιληφθεί, πως έχει υπογραφεί και επικυρωθεί, η Συνθήκη του Δικαίου της θάλασσας το 1982, στο Montego Bay, η οποία πέρασε από πολλές φάσεις (τρεις Συνδιασκέψεις) η οποία μας οδήγησε και στην έννοια της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

Περαιτέρω, προχωρώντας στο δεύτερο κεφάλαιο, θα γίνει μια μικρή αναφορά στο ορισμό της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, στο νομικό της καθεστώς, στα δικαιώματα του παράκτιου κράτους αλλά και στα δικαιώματα των γειτονικών χωρών. Αναφέροντας το κεφάλαιο αυτό εισάγουμε τον αναγνώστη, για το τι θα ακολουθήσει πιο κάτω.

Στο τρίτο κεφάλαιο, όπου είναι και το σημαντικότερο του πρώτου μέρους, ο αναγνώστης θα ενημερωθεί για την Κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, η οποία οριοθετήθηκε από πολύ νωρίς σε σχέσεις με τις υπόλοιπες χώρες.

Επιπρόσθετα, θα αναφερθούμε και στις οριοθετήσεις που υπέγραψε η Κύπρος με τα γειτονικά της κράτη για την ΑΟΖ τους. Ειδικότερα, για την Συμφωνία οριοθέτησης που υπογράφηκε το 2003, ενώ λίγο αργότερα το 2007 με το Λίβανο και τρία έτη μετά με το Ισραήλ, αναλύοντας την κάθε μια ξεχωριστά.

Στο Β' μέρος, τέταρτο κεφάλαιο της παρούσας διατριβής, παρουσιάζονται οι ενεργειακές εξελίξεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος τα τελευταία έτη, με την ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής της ζώνης. Σε αυτό το κεφάλαιο, θα διαβάσει ο αναγνώστης, για τις εταιρείες που εκδήλωσαν το ενδιαφέρον τους για γεωτρήσεις, στα κυπριακά τεμάχια, καθώς επίσης και τους τρεις γύρους αδειοδοτήσεων, παρουσιάζοντας αναλυτικά, σε ποια τεμάχια έγιναν γεωτρήσεις.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, όπου είναι και το τελευταίο της παρούσας εργασίας, θα αναφερθώ σε ένα θέμα που ακούμε συχνά τις τελευταίες μέρες από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αναφέρομαι στις τριμερές συμφωνίες που υπέγραψε και επικύρωσε, η Κύπρος με Αίγυπτο και Ελλάδα και Ισραήλ και Ελλάδα, οι οποίες έχουν ως στόχους την συνεργασία, την ειρήνη σε όλους τους τομείς αλλά κυρίως στην ενέργεια, ειδικότερα τώρα, με την ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων.

Οι τριμερές αυτές συμφωνίες, θα είναι σαν " ο θεμέλιος λίθος ", τόσο για την Κύπρο όσο και για τις άλλες τρεις χώρες, για έξοδο τους από την οικονομική κρίση, που μας βασανίζει τα τελευταία έτη. Συγκρίνοντας τις δύο τριμερείς συμφωνίες, θα καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι πιο πλήρης συμφωνία – διακήρυξη για την Κύπρο μας είναι αυτή με την Αίγυπτο και την Ελλάδα, καθότι συμφώνησαν για πολλά θέματα τα οποία θα αναλυθούν πιο κάτω, μεταξύ των οποίων και το Κυπριακό ζήτημα, το αιώνιο θέμα που βασανίζει όλους τους Κυπρίους,

θεωρώντας ότι μια μέρα θα γυρίσουμε πάλι πίσω στα δικά μας σπίτια, στα δικά μας εδάφη.....

Σε αντίθεση δε, με την τριμερής Συμφωνία Ελλάδα, Κύπρου και Αιγύπτου, η τριμερής Ελλάδα, Κύπρου και Ισραήλ είναι πιο πρόσφατη σχετικά συμφωνία και δεν διαφάνηκε ακόμη εάν θα οδηγήσει σε θετικά αποτελέσματα, κυρίως όταν βρίσκει και αντιμέτωπη την Τουρκία, η οποία με κάθε τρόπο προβάλλει τις αντιρρήσεις της, χαρακτηριστικό παράδειγμα η είσοδος του " Barbaros ", εντός της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

Αναλύοντας τα πιο πάνω κεφάλαια, θα καταλήξουμε στο εξής ερώτημα, ποιος τελικά είναι ο ρόλος της Κύπρου στην ραγδαία εξέλιξη όλων αυτών των ενεργειακών εξελίξεων. Είναι παρατηρητής ή Διαμορφωτής των νέων δεδομένων;

ΜΕΡΟΣ: Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 1^Ο ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ (ΓΕΝΙΚΑ)

1.1 Δίκαιο της θάλασσας

Το Δίκαιο της θάλασσας αποτελείται από τα βασικότερα τμήματα του Διεθνούς Δικαίου. Ως θάλασσα, νοείται το σύνολο των αλμυρών τμημάτων της υδρόσφαιρας, τα οποία επικοινωνούν μεταξύ τους και καλύπτουν τα τρία τέταρτα της επιφάνειας του πλανήτη μας.² Ως θάλασσα, θεωρούνται και οι περιοχές που είναι πρόσκαιρα καλυμμένες με πάγο, όχι όμως οι περιοχές που το υδάτινο στοιχείο είναι στερεοποιημένο σε πάγο μόνιμα, όπως η Αρκτική και η Ανταρκτική.

Η οικονομική, κοινωνική και πολιτική σημασία της θάλασσας για τις ανθρώπινες κοινωνίες είναι συνδεδεμένη με την ίδια την ιστορία της ανθρωπότητας.

Η ιστορική εξέλιξη του Δικαίου της θάλασσας διακρίνεται στις εξής φάσεις:

Η πρώτη φάση αρχίζει από τη γέννηση του Διεθνούς Δικαίου της θάλασσας και φθάνει μέχρι το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου. Την περίοδο αυτή εμφανίζεται η Αρχή της Ελευθερίας της Ανοικτής θάλασσας και επίσης η Αρχή της πλήρης κυριαρχίας των κρατών στην αιγιαλίτιδα τους ζώνη, ή στη χωρική τους θάλασσας.³

Στα πρώτα χρόνια το πλάτος της χωρικής θάλασσας ήταν 3 ναυτικά μίλια και αργότερα επεκτάθηκαν στα 6 και 12 ναυτικά μίλια. Η χώρα μας, η Κύπρος έχει 12 ναυτικά μίλια, σε αντίθεση την Ελλάδα που έχει 6 ναυτικά μίλια.

Η δεύτερη φάση, της Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών, άρχισε από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι το 1958, όπου κωδικοποιείται για πρώτη φορά το Δίκαιο της Θάλασσας με την υπογραφή των 4 Συμβάσεων της Γενεύης, όπου επικυρώθηκε από τα 46 κράτη και τέθηκε σε ισχύ το Σεπτέμβριο του 1964.⁴ Οι τέσσερις Συμβάσεις που αποτελούν το Δίκαιο της θάλασσας είναι οι ακόλουθες:

1. Η Σύμβαση για την ανοικτή Θάλασσας (1962).
2. Η Σύμβαση για την Αλιεία και τη Διατήρηση των Ζώντων πόρων της Ανοικτής Θάλασσας (1966).
3. Η Σύμβαση για την υφαλοκρηπίδα (1966)
4. Η Σύμβαση για τη χωρική θάλασσα και την Συνορεύουσα Ζώνη.

Και επίσης η Τρίτη φάση, η οποία ξεκίνησε λίγα χρόνια μετά την υπογραφή των Συμβάσεων της Γενεύης, κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1960 μέχρι και σήμερα. Βασικό χαρακτηριστικό της, είναι η αναθεώρηση του Δικαίου της θάλασσας με την νέα σύμβαση που υπογράφηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1982.

---

²Ιωάννου Κρατερός – Στρατή Αναστασία, Δίκαιο της Θάλασσας, , σελ.2

³Γκορέζη Γιώργος, Το Δίκαιο της Θάλασσας, σελ. 4-5, www.docplayer.gov

⁴Ιωάννου Κρατερός – Στρατή Αναστασία, Δίκαιο της Θάλασσας, σελ. 6-7

Η νέα σύμβαση καθόρισε το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης, όπου θα φτάνει μέχρι τα δώδεκα (12) ναυτικά μίλια. Επιπρόσθετα καθόρισε το θεσμό των στενών, όπου εντός της Αιγιαλίτιδας ζώνης στενά διεθνούς ναυσιπλοΐας θα διέρχονται ελεύθερα σαν να πρόκειται για ανοικτή θάλασσα. Επίσης, κατά την Σύμβαση της Γενεύης η χωρική θάλασσα και η Συνορεύουσα ζώνη μαζί δεν μπορούσαν να υπερβαίνουν τα δώδεκα (12) ναυτικά μίλια, με το νέο όμως δίκαιο η Συνορεύουσα Ζώνη μπορεί να επεκτείνεται μέχρι τα εικοσιτέσσερα (24) ναυτικά μίλια περαιτέρω.

Όσον αφορά, την Αποκλειστική Οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) κατά το νέο δίκαιο κατοχυρώθηκε να έχει έκταση ως 200 ναυτικά μίλια.

1.2 Ιστορική Εξέλιξη του Δικαίου της Θάλασσας

Το δίκαιο της θάλασσας είναι κατεξοχήν διεθνές δίκαιο και αναφέρεται κυρίως στις εξουσίες του κράτους στον θαλάσσιο χώρο, δηλαδή στις διάφορες υδάτινες ζώνες, στους βυθούς των θαλασσών και στον αέρα πάνω από την θάλασσα.

Περαιτέρω, Το δίκαιο της θάλασσας διαμορφώθηκε σταδιακά με την πρακτική και συμπληρώθηκε με μονομερείς ή πολυμερείς διακηρύξεις διαφόρων κρατών , όπως εκείνης του Παρισιού του 1856, που αφορούσε τον ναυτικό αποκλεισμό και το λαθρεμπόριο πολέμου στη θάλασσα.

1.3 Πρώτη και Δεύτερη Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας

Η συνδιάσκεψη του 1930 για το δίκαιο της θάλασσας είχε σκοπό να διατυπώσει κανόνες για την έκταση και τα δικαιώματα του κράτους στην αιγιαλίτιδα ζώνη και τα στενά. Όμως δεν κατέληξε σε αποτελέσματα στα θέματα αυτά.

Το σύνολο των θεμάτων του Δικαίου της Θάλασσας, αντιμετωπίστηκε ουσιαστικά μετά το 1950 από την Επιτροπή του Διεθνούς Δικαίου , που κατέληξε σε ορισμένες προτάσεις. Οι προτάσεις αυτές τέθηκαν στην πρώτη και δεύτερη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (1958,1960).

Οι εξελίξεις όμως της τεχνολογίας απέδειξαν την αδυναμία της κωδικοποίησης του 1958. Η αδυναμία αυτή προήλθε απ' τον τρόπο που ρυθμίστηκε η έρευνα και η εκμετάλλευση στο βυθό. Η ευχέρεια χρησιμοποίησης του βυθού θα επέφερε στα κράτη οικονομική ανάπτυξη.

1.4 Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών – 1974 για το Δίκαιο της Θάλασσας

Η δημιουργία νέων κρατών μετά το 1960 οδήγησε στην Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών το 1974 για το δίκαιο της θάλασσας ώστε να επανεκτιμηθούν οι ισχύοντες κανόνες για να θεσμοποιηθεί η αναγκαιότητα ευρύτερης, συστηματικής και οργανικής συνεργασίας στην εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και για να καταβληθεί προσπάθεια αναστολής της πολύ φανερά διαγραφόμενης επεκτατικής τάσεως των παράκτιων κρατών.

Η νομική ρύθμιση αφορά πλέον πέντε και όχι δύο ζώνες και στην συνέχεια έξι, την αιγιαλίτιδα ζώνη, την ανοιχτή θάλασσα, την ειδική ζώνη αλιείας, την υφαλοκρηπίδα, την αποκλειστική οικονομική ζώνη και τον διεθνή βυθό.

1.5 Συμπέρασμα– Περίληψη

Στο πρώτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αναφερθήκαμε, γενικά για το Δίκαιο της Θάλασσας, όπου υπογράφηκε στο Montego Bay, το 1982.

Γίνεται μια ιστορική αναφορά στη δημιουργία του Δικαίου της θάλασσας και στις τρεις συνδιασκέψεις που πραγματοποιήθηκαν, έτσι ώστε να οδηγηθεί ο αναγνώστης σε μια γενική και πλήρη ιδέα για να μπορεί να κατανοήσει τα επόμενα κεφάλαια, όπου ορίζεται η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη με επίκεντρο τη Κύπρο και οι οριοθετήσεις που υπογράφηκαν με τρίτα γειτονικά κράτη, για την Αποκλειστική Οικονομική τους Ζώνη.

Εικόνα

2: Χωρικός Προσδιορισμός της Κυπριακής ΑΟΖ – Χάρτης των Τουρκικών Προκλήσεων⁵

⁵Σάββας Καλεντερίδης, « Ο Χάρτης των Τουρκικών Προκλήσεων», 2014, <http://infognomonpolitics.blogspot.com.cy>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 2^ο

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ (ΑΟΖ)

Από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, όλες οι θαλάσσιες περιοχές πέραν της αιγιαλίτιδας ζώνης, θεωρούνταν διεθνώς ως τμήμα της ανοικτής θάλασσας, επί της οποίας κανένα κράτος δεν έχει δικαιοδοσία.

Ειδικότερα, ο θεσμός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, καθορίστηκε πριν από πολλά χρόνια και συγκεκριμένα στις 10 Απριλίου 1982, στο Montego Bay της Ιαματικής με την υπογραφή της Συνθήκης για το Δίκαιο της Θάλασσας⁶ και τέθηκε σε εφαρμογή στις 16 Νοεμβρίου 1994.

Κατ' ουσία ο Θεσμός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, κωδικοποιήθηκε το 1982 στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Προηγουμένως η Διεθνής νομολογία είχε αναγνωρίσει ότι η ΑΟΖ αποτελεί θεσμό του διεθνούς εθιμικού δικαίου.

Βέβαια, στη Σύμβαση του Montego Bay, δεν γίνεται ρητή αναφορά στο τρόπο με τον οποίο θα χαραχθεί η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι χαράσσεται όπως η Αιγιαλίτιδα ζώνη. Για τον ορισμό, όμως της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, γίνεται ρητή αναφορά στη Συνθήκη του ΟΗΕ για το Δίκαιο της θάλασσας και αναλύεται πιο κάτω.

2.1 Ορισμός της ΑΟΖ και το νομικό καθεστώς που την διέπει

2.1.1 Ορισμός της ΑΟΖ

Σύμφωνα με τη Διεθνή Συνθήκη του ΟΗΕ περί Ναυτικού Δικαίου (1982), η αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) θεωρείται η θαλάσσια έκταση, εντός της οποίας ένα κράτος έχει δικαίωμα έρευνας, εκμετάλλευσης των θαλασσιών πόρων. Εκτείνεται πέραν των εθνικών υδάτων μιας χώρας, συνήθως 12 ναυτικά μίλια, στα 200 ναυτικά μίλια από την ακτογραμμή. Η συνήθης χρήση του όρου η ΑΟΖ περιλαμβάνει τόσο τα εθνικά ύδατα, όσο και την υφαλοκρηπίδα πέραν του ορίου των 200 μιλίων.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το Άρθρο 56 σε συνδυασμό με το άρθρο 57 της Σύμβασης του Δικαίου της θάλασσας, ως ΑΟΖ ορίζεται η πέραν και παρακείμενη της αιγιαλίτιδας ζώνης θαλάσσια περιοχή, το μήκος της οποίας μπορεί να φθάσει τα 200 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης, από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Μέσα στην ΑΟΖ το παράκτιο κράτος ασκεί συγκεκριμένες εξουσίες, κυρίως για οικονομικούς σκοπούς.⁷

Η εκπλήρωση των υποχρεώσεων του παράκτιου κράτους αλλά και η άσκηση των δικαιωμάτων του, δεν αποκλείει τις ελευθερίες των άλλων κρατών στη ζώνη, όπως της ελεύθερης επικοινωνίας με την ανοιχτή θάλασσα. Επίσης, προβλέπονται δικαιώματα συμμετοχής στην αλιεία και στη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας, υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

⁶Μαυρογιάννη Ξενοφώντος, «ΑΟΖ, Ένα Εθνικό Ζήτημα »

⁷Ιωάννου Κρατερός – Στρατή Αναστασία, Δίκαιο της Θάλασσας, σελ.192

2.1.2 Νομικό καθεστώς της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης

Με τη σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας το 1982 ιδρύθηκε η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), η οποία εκτείνεται ως τα 200 ναυτικά μίλια από την ακτή (γραμμή βάσης) και αποτελεί προϊόν συμβιβασμού μεταξύ των παράκτιων κρατών, τα οποία επιθυμούσαν επέκταση της χωρητικής του θάλασσας.

Η Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας του 1982, περιέχει στο μέρος V το νομικό καθεστώς της ΑΟΖ.

Η ΑΟΖ διέπεται σύμφωνα με το άρθρο 55 Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας, από ένα «ειδικό νομικό καθεστώς». Συνίσταται, αφενός σε δικαιώματα του παράκτιου κράτους και αφετέρου σε δικαιώματα και ελευθερίες τρίτων κρατών.

Το Νομικό καθεστώς της ΑΟΖ αποτελεί μια Sui generis Θαλάσσια ζώνη, δηλαδή μια μέση λύση μεταξύ χωρικής και ανοικτής θάλασσας, όπου παρέχονται στα παράκτια κράτη κυριαρχικά δικαιώματα που σχετίζονται με τη οικονομική εκμετάλλευση, την εγκατάσταση τεχνητών νήσων και κατασκευών, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος καθώς και την θαλάσσια επιστημονική έρευνα.⁸

2.1.3 Ορισμός και Δικαιώματα Παράκτιου Κράτους στην ΑΟΖ

Σε κάθε θαλάσσια ζώνη το παράκτιο κράτος είναι είτε κυρίαρχο, είτε έχει κυριαρχικά δικαιώματα. Συγκεκριμένα, στα εσωτερικά ύδατα το παράκτιο κράτος είναι κυρίαρχο, δηλαδή δεν υπάρχει διέλευση πλοίων άλλων χωρών από τα εσωτερικά ύδατα.

Στη Συνορεύουσα ζώνη το παράκτιο κράτος του ή στα χωρικά του ύδατα διέπεται από τους νόμους και τους κανονισμούς περί τελωνειακών, φορολογικών μεταναστευτικών ή υγειονομικών νόμων και κανονισμών.

" Το παράκτιο κράτος στην Αποκλειστική του Οικονομική Ζώνη, δεν αντλεί αποκλειστικότητα σε σχέση με την εκμετάλλευση των ζώντων πόρων, με τον ίδιο τρόπο που την διαθέτει για τους ζώντες και μη ζώντες που βρίσκονται εντός υφαλοκρηπίδα. Αυτό συμβαίνει, γιατί τα γειτονικά του κράτη μπορούν να συμμετέχουν στο πλεόνασμα των αλιευτικών αποθεμάτων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και έτσι επιβάλλεται στο παράκτιο κράτος, η υποχρέωση εκμετάλλευσής τους. "⁹

Άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις που έχει το παράκτιο κράτος σύμφωνα με το Άρθρο 56 είναι τα εξής:

- A) Κυριαρχικά Δικαιώματα εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης
- B) Δικαίωμα Δικαιοδοσίας στην ΑΟΖ
- Γ) Άλλα Γενικά Δικαιώματα

⁸Νικόλαος Φαραντούρης, «ΕΝΕΡΓΕΙΑ, Ναυτιλία & Θαλάσσιες Υποδομές», σελ.22.1

⁹<http://diaviou.auth.gr>

Περαιτέρω, στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), το παράκτιο κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα για εξεύρεση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των ζώντων και μη ζώντων φυσικών πόρων των υδάτων της θάλασσας και των υπερκείμενων του βυθού της θάλασσας.¹⁰ Στην ΑΟΖ το παράκτιο κράτος ασκεί δικαιοδοσία για εγκαθίδρυση και χρησιμοποίηση τεχνητών νήσων, κατασκευών, θαλάσσια επιστημονική έρευνα κτλ.

Επιπρόσθετα, το παράκτιο κράτος έχει αποκλειστικά κυριαρχικά δικαιώματα για την εξεύρεση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας. Έχουν όλα τα κράτη δικαίωμα πόντισης καλωδίων και αγωγών και δικαίωμα ναυσιπλοΐας εντός της υφαλοκρηπίδας ενός κράτους.

Επίσης, σύμφωνα με τα άρθρα 60 και 80 της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας¹¹, το παράκτιο κράτος έχει αποκλειστικό δικαίωμα και δικαιοδοσία για κατασκευή και λειτουργία τεχνητών νήσων, εγκαταστάσεων και κατασκευών στην υφαλοκρηπίδα και στην ΑΟΖ του.

Ο θεσμός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, αποτελούσε κύριο μέλημα των αναπτυσσόμενων κρατών, όσον αφορά την κατοχύρωση των οικονομικών διεκδικήσεων στο θαλάσσιο χώρο.

Οι διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία του κειμένου της Σύμβασης του Δικαίου της θάλασσας, άρχισε το 1973 και έληξε το 1982, στο πλαίσιο της Τρίτης διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Η Τρίτη διάσκεψη είχε ως κύριο στόχο την αναθεώρηση του εν λόγω δικαίου.

Σύμφωνα με τα Άρθρα 55 και 57, της Συνθήκης του Δικαίου της θάλασσας που υπογράφηκε στο Μοντέγκο Μπέυ το 1982, ως Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ορίζεται: "Η θαλάσσια περιοχή που βρίσκεται μετά την αιγιαλίτιδα ζώνη, στην οποία παράκειται και εκτείνεται μέχρι το όριο των 200 ναυτικών μιλίων από της γραμμής βάσης, από τις οποίες μετρείται το πλάτος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης"¹²

Τα άρθρα 56 και 57 της εν λόγω Σύμβασης, καθορίζουν τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητες του παράκτιου κράτους καθώς και την έκταση που φτάνει μέχρι τα 200 ναυτικά μίλια από την ακτή.

Περαιτέρω, στην υπόθεση Γροιλανδία και Jan Mayen(1993)¹³για την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών το Δικαστήριο, συμφώνησε για ένα κοινό εφαρμοστέο άρθρο, το άρθρο 6 της Σύμβασης και επίσης το εθνικό δίκαιο για την ζώνη της αλιείας. Το Δικαστήριο στην υπόθεση αυτή, έλαβε υπόψη του την Αρχή Αναλογικότητας και τις συμφωνίες μεταξύ των δύο κρατών και την πρόσβαση και των δύο σε φυσικούς πόρους, αποφάσισε την προσωρινή χάραξη της μέσης γραμμής στην περιοχή.

¹⁰«Ζώνες Ασφαλείας, Διεθνής Σύμβαση για το Δίκαιο της θάλασσας», σελ. 8 -10,www.mod.gov.cy

¹¹«Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας του 1982 στο Μοντέγκο Μπέυ», άρθρα 60 και 80

¹²Γρηγόριος Τσάλτας, «Η Υφαλοκρηπίδα είναι υπεραρκετή για να εκμεταλλευτούμε το πετρέλαιο», Σελ.294, www.Makthes.gr

¹³«Οικονομικές Ζώνες Κρατών. Ορισμοί, Οριοθέτηση και Εκμετάλλευση», www.maredu.genet.gr,

Αναμφίβολα, η Αποκλειστική Οικονομική ζώνη είναι μετεξέλιξη της προουφιστάμενης Ηπειρωτικής Υφαλοκρηπίδας που πρέπει να αντιμετωπιστεί ως πρωτεύον εθνικό ζήτημα, ιδιαίτερα σήμερα που ζούμε αυτές τις κρίσιμες καταστάσεις.

Η διαφορά και η καινοτομία της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), σε σχέση με την Υφαλοκρηπίδα είναι η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, ζώντων και μη, όχι μόνο στο βυθό αλλά και στα υπερκείμενα ύδατα.¹⁴

2.1. 4Δικαιώματα Τρίτων Κρατών στην ΑΟΖ Παράκτιου Κράτους

Ένα από τα πιο βασικά δικαιώματα που έχουν όλα τα διεθνώς αναγνωρισμένα κράτη είναι το δικαίωμα της κυριαρχίας που ασκούν στην επικράτειά τους. Ο όρος επικράτεια δεν περιλαμβάνει μόνο το έδαφος ενός κράτους αλλά τον εναέριο και το θαλάσσιο χώρο που το περιβάλλει στην περίπτωση του παράκτιου κράτους.¹⁵

Τα δικαιώματα των τρίτων χωρών για την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, καταγράφονται στο Δίκαιο της Θάλασσας. Τα δικαιώματα αυτά, αφορούν αποκλειστικά τις ελευθερίες του καθεστώτος της Ανοικτής Θάλασσας, το οποίο φαίνεται να διατηρεί αλώβητο, εκτός από την ελευθερία της αλιείας η οποία σύμφωνα με το κείμενο της συμβάσεως δίδεται αποκλειστικά στο παράκτιο κράτος.¹⁶

Σύμφωνα με το κείμενο της Συμβάσεως του Δικαίου της Θάλασσας του 1982, προβλέπεται πως εάν το παράκτιο κράτος δεν πραγματοποιεί πλήρη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, τα τρίτα κράτη μπορούν να επωφελούνται. Συγκεκριμένα:

1. Τα περικλειστα κράτη της περιοχής δικαιούνται να μετέχουν στην αλίευση των ζωντανών οργανισμών που απομένουν μετά από την αλίευση από το παράκτιο κράτος.
2. Σύμφωνα με το Άρθρο 69 της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας, στην περίπτωση όμως, που το περικλειστο κράτος είναι αναπτυσσόμενο τότε δικαιούται να μετέχει στην αλίευση, χωρίς να περιμένει το πλεόνασμα από το παράκτιο κράτος.¹⁷
3. Όλα τα υπόλοιπα κράτη και ειδικότερα αυτά που συμμετέχουν στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, έχουν δικαίωμα συμμετοχής στο πλεονάζον αλίευμα.

---

¹⁴Ιωάννης Μαζής, «Γεωπολιτική των Υδρογονανθράκων στην Ν/Α Μεσόγειο. Σχέσεις Ελλάδας – Ισραήλ – Κύπρου και η σημασία της ΑΟΖ (ΕΕΖ)του Καστελόριζου»

¹⁵<http://www.moi.gov.cy>, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου Κύπρος και Αποκλειστική «Οικονομική Ζώνη - προκλητική συμπεριφορά Τουρκία»

¹⁶Γρηγόριος Τσάλτας, « Η Υφαλοκρηπίδα είναι υπεραρκετή για να εκμεταλλευτούμε το πετρέλαιο», www.Makthes.gr, Σελ. 301

¹⁷Εμμανουήλ Ρούκουνας, Διεθνές Δίκαιο, Τεύχος Δεύτερο, «Το Κράτος και το Υπέδαφος – το δίκαιο της θάλασσας», Σελ. 194

Επιπρόσθετα, Σύμφωνα με το Άρθρο 73 παρ. 1¹⁸, της παρούσας Συμβάσεως προβλέπει ότι το παράκτιο κράτος, κατά την άσκηση των κυριαρχικών του δικαιωμάτων έρευνας, εκμεταλλεύσεως, διατηρήσεως και διαχειρίσεως των βιολογικών πόρων της ΑΟΖ, μπορεί να παίρνει όλα τα κατάλληλα μέτρα. Τα μέτρα αυτά, αφορούν την έρευνα της σημαίας και της επίσκεψης στο παράκτιο κράτος, της επιθεώρησης και της κατάσχεσης.

Αναφορικά με τα ως άνω, το παράκτιο κράτος αποκτά στο έδαφος του βυθού της θάλασσας, περισσότερα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων. Η ΑΟΖ παρασύρει στο καθεστώς της όλους τους θαλάσσιους οργανισμούς. Εάν όμως ένα κράτος δεν έχει κηρύξει ΑΟΖ, τότε εξακολουθεί να έχει *ipso iure*¹⁹, τα κυριαρχικά δικαιώματα στο έδαφος και το υπέδαφος της υφαλοκρηπίδας.

2.1.5 Συμπέρασμα - Περίληψη

Στο κεφάλαιο αυτό, γίνεται μια αναφορά στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, η οποία ορίζεται, ως η θαλάσσια έκταση, εντός της οποίας ένα κράτος έχει δικαίωμα έρευνας, εκμετάλλευσης των θαλασσίων πόρων και εκτείνεται πέραν των εθνικών υδάτων μιας χώρας, συνήθως 12 ναυτικά μίλια, στα 200 ναυτικά μίλια από την ακτογραμμή. Περαιτέρω, αναφερθήκαμε και στα δικαιώματα που έχει το παράκτιο κράτος στην ΑΟΖ αλλά και τα γειτονικά κράτη.

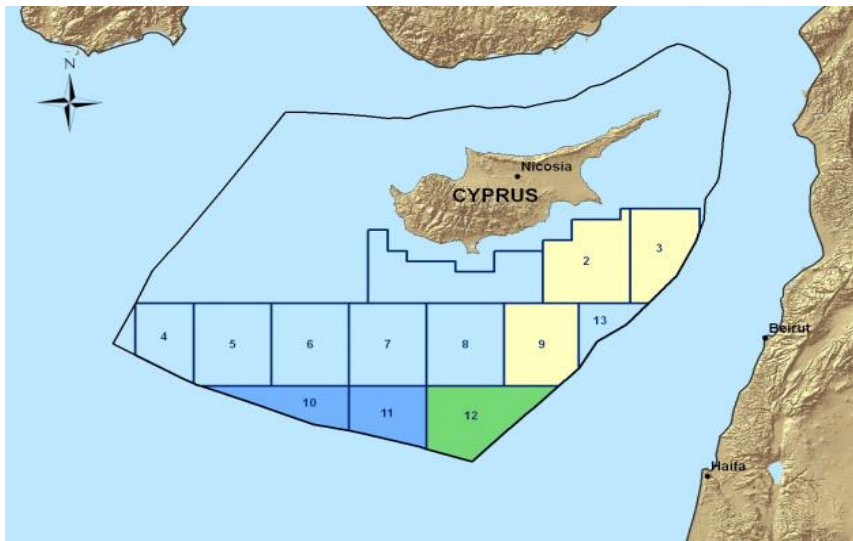
Σε αυτό το κεφάλαιο, θα πρέπει να αντιληφθεί ο αναγνώστης ότι τα οικονομικά κίνητρα των παράκτιων κρατών είναι αυτά που οδήγησαν στην δημιουργία της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Η νομική ρύθμιση της ΑΟΖ στο Δίκαιο της Θάλασσας κρίθηκε απαραίτητη ώστε να μην υπάρξουν διενέξεις μεταξύ των γειτονικών κρατών για την διεκδίκηση των φυσικών πόρων μέσα σε αυτήν.

Η παράθεση και η ανάλυση του κεφαλαίου αυτού, εισάγουν τον αναγνώστη να αντιληφθεί τι είναι η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, για να επικεντρωθούμε στα επόμενα κεφάλαια που θα ακολουθήσουν, στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη που οριοθέτησε η Κύπρος μας, αλλά και στις συνθήκες που υπέγραψε με τρίτα κράτη.

---

¹⁸«Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας», Άρθρο 73 παρ. 1, <http://eur-lex.europa.eu>

¹⁹Εμμανουήλ Ρούκουνας, «Διεθνές Δίκαιο, Τεύχος Δεύτερο, Το Κράτος και το Υπέδαφος – το Δίκαιο της Θάλασσας», Σελ. 195

Εικόνα 3: Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου (Χάρτης της ΑΟΖ)²⁰

---

²⁰Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου (Χάρτης της ΑΟΖ), <http://www.onalert.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 3^ο

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ένα από τα πιο βασικά δικαιώματα, που έχουν όλα τα διεθνώς αναγνωρισμένα κράτη, είναι το δικαίωμα της κυριαρχίας που ασκούν στην επικράτεια τους. Ο όρος επικράτεια δεν περιλαμβάνει μόνο το έδαφος ενός κράτους αλλά τον εναέριο και το θαλάσσιο χώρο που το περιβάλλει στην περίπτωση του παράκτιου κράτους.²¹

Αναφορικά, με τον εναέριο και θαλάσσιο χώρο υπάρχουν διεθνείς κανονισμοί που διέπουν την άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών κατά τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να μην αμφισβητείται το δικαίωμα αυτό αλλά και να διασφαλίζεται η διεθνής αεροπλοΐα και ναυσιπλοΐα.

Τα τελευταία έτη στη Μεσόγειο, τα κράτη θέσπισαν και υιοθέτησαν την δική τους Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Επίσης, προέβησαν και σε διάφορες συμφωνίες με τις γειτονικές χώρες.

Η Κύπρος από πολύ νωρίς σε σχέση με άλλες χώρες προχώρησε στην υπογραφή του Δικαίου της Θάλασσας και συγκεκριμένα στις 12 Δεκεμβρίου 1988, πέντε έτη αργότερα από την επικύρωση της Σύμβασης του Δικαίου της θάλασσας.

Το Φεβρουάριο του 2003 και τον Ιανουάριο του 2007, η Κύπρος υπέγραψε συμφωνία για την οριοθέτηση της ΑΟΖ με την Αίγυπτο και το Λίβανο, αντίστοιχα. Η συμφωνία βασίζεται στη διεθνώς αποδεκτή αρχή της μέσης γραμμής και τους όρους της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας. Τον Δεκέμβριο του 2010, ακολούθησε η υπογραφή της συμφωνίας μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ για την οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ των δύο χωρών.

Η Κύπρος θεωρείται νέα χώρα στο τομέα εξεύρεσης και εκμετάλλευσης πετρελαίου. Οι τελευταίες έρευνες φανερώνουν μια αξιοσημείωτη ποσότητα γεωφυσικών δεδομένων, τα οποία σε συνδυασμό με τη γεωγραφική θέση της Κύπρου, καθιστούν το νησί πρώτη κατηγορία προορισμό για εξέρευση υδρογονανθράκων.

Αρμόδια Αρχή για όλες τις διαδικασίες για την ΑΟΖ και τους υδρογονάνθρακες στην Κύπρο είναι η Υπηρεσία Ενέργειας του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Οι δραστηριότητες εξεύρεσης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στη Κυπριακή Δημοκρατία διέπονται από το Νόμο το 51/2007 και 113/2009.

Στην Κύπρο, ισχύει και η οδηγία 94/22/ΕΚ για χρήση αδειών, αναζήτηση, εξέρευση και παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Ανοικτή Θάλασσα της Κύπρου.

Αναλυτικότερα, οι ενέργειες που υλοποίησε η Κύπρος στο τομέα της Ενέργειας, για την Αποκλειστική Οικονομική της Ζώνης, είναι οι εξής:

---

²¹Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, «Κύπρος και Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη - προκλητική συμπεριφορά Τουρκίας», www.moi.gov.cy

1. Στις 12 Δεκεμβρίου 1988, η Κύπρος προχώρησε στην επικύρωση της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της θάλασσας.²²
2. Στις 17 Φεβρουαρίου του 2003 η Κύπρος υπέγραψε συμφωνία οριοθέτησης με την Αίγυπτο.
3. Το 2006 (4 Μαΐου 2006) προχώρησε η Κύπρος σε συμφωνία «Πλαίσιο» με την Αίγυπτο για Συνεκμετάλλευση.
4. Αρχές του 2007 έχει οριοθετήσει, η Κυπριακή Δημοκρατία την ΑΟΖ της με το Λίβανο, τον ίδιο χρόνο έχουμε και την ανακοίνωση της έναρξης του Α΄ γύρου Αδειοδότησης για έρευνα υδρογονανθράκων.
5. Το 2008, δόθηκε η άδεια έρευνας για υδρογονάνθρακες στο τεμάχιο 12.
6. Το Δεκέμβριο του 2010, είχαμε την υπογραφή της Συμφωνίας μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ για οριοθέτηση της ΑΟΖ.
7. Το Δεκέμβριο του 2011, η πρώτη ανακάλυψη φυσικού Αερίου στο κοίτασμα Αφροδίτη.

3.1 Συμφωνίες Οριοθέτησης και Κήρυξης Κυπριακής ΑΟΖ με γειτονικά κράτη

3.1.1 Οριοθέτηση της Κυπριακής ΑΟΖ με την Αίγυπτο

Στο πρώτο μισό της δεκαετίας του 2000, η Κυπριακή Δημοκρατία κινήθηκε γρήγορα και μυστικά για να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις εκμετάλλευσης του πιθανολογούμενων τότε κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και ανακήρυξε την αποκλειστική οικονομική της ζώνη (ΑΟΖ).

Γρήγορα προχώρησε στη σύναψη συμφωνίας με την Αίγυπτο, τον Φεβρουάριο του 2003.²³ Αναμφίβολα, η Αίγυπτος, θεωρείται μια από τις μεγαλύτερες χώρες της Αφρικής στην παραγωγή ενέργειας. Οι ανάγκες της Αιγύπτου, καλύπτονται σε ποσοστό 87% από υδρογονάνθρακες.²⁴

Μια τέτοια συμφωνία σταθερής οικονομικής και πολιτικής συνεργασίας μέσα στο πλαίσιο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της θάλασσας, δημιουργεί και συνθήκες ασφάλειας για τους επενδυτές και για τις εταιρείες εξόρυξης.

Συγκεκριμένα, η Κύπρος συμφώνησε το 2003, με την Αίγυπτο να αναγνωρίσουν η μια την ΑΟΖ της άλλης, με προοπτική να αξιοποιήσουν τα κοιτάσματα της "δεξαμενής" που εκτείνεται ένθεν της διαχωριστικής γραμμής των δύο ΑΟΖ.

²²«Καθορισμός ΑΟΖ», www.diaviou.auth.gr

²³Σταύρος Λυγερός – Κώστας Μελάς, «Μετά τον Ερντογάν τι;», σελ. 143 -144

²⁴Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικού, Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Αναπτυξιακής Συνεργασίας, Πρεσβεία της Ελλάδος: Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων «Ετήσια Έκθεση 2011: Η Αιγυπτιακή Οικονομία και οι διμερείς οικονομικές σχέσεις Ελλάδα – Αιγύπτου», Σεπτέμβριος 2012

Μια τέτοια συμφωνία σταθερής, οικονομικής και πολιτικής συνεργασίας μέσα στο πλαίσιο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας δημιουργεί συνθήκες ασφάλειας για τους επενδυτές και για τις εταιρείες ερευνών εξόρυξης.²⁵ Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί, ότι η οριοθέτηση της Κυπριακής ΑΟΖ με την Αίγυπτο, εμφανίστηκε ως πρωθύστερη, καθότι έπρεπε πρώτα να γίνει η κήρυξη της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και μεταγενέστερα να γίνει η οριοθέτηση της με τις γειτονικές της χώρες.²⁶

Η Αίγυπτος, μετά την ανακάλυψη του τεράστιου κοιτάσματος ZORH, μόλις 6 ναυτικά μίλια, από την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου, εξελίσσεται σε πρωταγωνιστή στο θέμα των υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο. Επιπρόσθετα, η Αίγυπτος έχει σήμερα αποθέματα περίπου 2 τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια (περίπου 56.6 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα) και εξάγει 2,2 τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια φυσικού αερίου το χρόνο.²⁷

Στις 4 Μαΐου 2006, η Κύπρος και η Αίγυπτος υπέγραψαν συμφωνία συνεκμετάλλευσης των κοιτασμάτων που βρίσκονται στο εσωτερικό της μέσης γραμμής.²⁸

Περαιτέρω, στις 12 Δεκεμβρίου 2013, η Αίγυπτος και η Κυπριακή Δημοκρατία, υπέγραψαν συμφωνία την Συμφωνία της "Μέσης γραμμής", για συνεκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, η οποία επικυρώθηκε στην Κύπρο με το κυρωτικό νόμο 17 (III)/2004, τον Ιούλιο του 2014.²⁹ Η συμφωνία αυτή, αφορά την μεταξύ τους συνεργασία, τις υποχρεώσεις των δύο χωρών, την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με κοιτάσματα υδρογονανθράκων που εκτείνονται πέραν της μέσης γραμμής.

3.1.2 Οριοθέτηση Κυπριακής ΑΟΖ με το Ισραήλ

Η Κύπρος, όπως έχουμε αναφέρει από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, πραγματοποίησε ενέργειες για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, πρώτα σε σχέση με την Αίγυπτο. Στη συνέχεια το 2007, προχώρησε με τον Λίβανο και το 2010 προχώρησε στην Σύναψη Συμφωνίας για οριοθέτηση ΑΟΖ με το Ισραήλ.

Με την οριοθέτηση της Αποκλειστικής του Οικονομικής Ζώνης των δύο χωρών, η κάθε χώρα ορίστηκε στα 115 ναυτικά μίλια, αφού η απόσταση τους ανέρχεται στα 230 ναυτικά μίλια.³⁰

Συγκεκριμένα, όσον αφορά το Ισραήλ, οι διαδικασίες μιας τέτοιας συμφωνίας, επέσπευσαν το γεγονός της ανακάλυψης δύο κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, των Ζαμάν και Λεβιάθαν. Με την ανακάλυψη του τεραστίου κοιτάσματος φυσικού αερίου Leviathan, στην ΑΟΖ του Ισραήλ σε συσχετισμό με το Κοίτασμα Αφροδίτη στο τεμάχιο 12 της Κυπριακής ΑΟΖ, άρχισαν οι έντονες προσπάθειες για προσέλκυση από τον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο.

²⁵ Δρ. Ιωσήφ Σ. Ιωσηφίδης, «ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ 2011 -2030 ΚΑΙ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ»,σελ.34

²⁶ Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, «ΔΙΚΑΙΟ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ», σελ. 131

²⁷ Δρ. Ιωσήφ Σ.Ιωσηφίδης , «ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ 2011 -2030 ΚΑΙ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ» ,σελ.34-36

²⁸ Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, «ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική»

²⁹ Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, «ΔΙΚΑΙΟ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ», σελ. 135

³⁰ Γιασεμή Ανδρέας, Διπλωματική Εργασία « Χωρικός Προσδιορισμός Θαλάσσιων Ζωνών Οικονομικής Εκμετάλλευσης της Κύπρου», Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο Αθήνα 2012

Επιπρόσθετα, η Συμφωνία Κύπρου Ισραήλ, διαφέρει ως προς το τρόπο χάραξης, από τις Συμφωνία Κύπρου Αιγύπτου και Κύπρου Λιβάνου, εδώ γίνεται απλώς αναφορά στη συμφωνηθείσα μέση γραμμή.³¹

Οι Συμφωνίες αυτές, είχαν ως κοινό στόχο να ενισχύσουν τους δεσμούς καλής συνεργασίας και επιπλέον όσον αφορά τους υδρογονάνθρακες που βρίσκονται μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και ενός από τα άλλα μέρη, οι συμφωνίες προβλέπουν συνεργασία των δύο μερών για την επίτευξη συμφωνίας – πλαίσιο κατακερματισμού για τους τρόπους κοινής ανάπτυξης και εκμετάλλευσης τέτοιων πόρων.

3.1.3 Οριοθέτησης της Κυπριακής ΑΟΖ με Λίβανο

Όσο αφορά την Συμφωνία με το Λίβανο το 2007, παρουσιάζει ομοιότητες με τη Συμφωνία Κύπρου – Αιγύπτου, διαφέρουν μόνο ως προς τις γεωγραφικές συντεταγμένες της οριοθέτησης γραμμής.³²

Περαιτέρω, η Κύπρος και ο Λίβανος συμφώνησαν να αρχίσουν άμεσα συνομιλίες για συνεκμετάλλευση υδρογονανθράκων που βρίσκονται στα όρια των Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών των δύο χωρών, αλλά και να αγοράσει ο Λίβανος, μεγάλες ποσότητες κυπριακού φυσικού αερίου.

Επιπρόσθετα, ο Λιβανέζος ομόλογος κ. Bassil, ανέφερε ότι οι δύο χώρες μοιράζονται ένα "Θείο δώρο", δηλαδή τα κοιτάσματα Υδρογονανθράκων, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για την ευημερία των σημερινών και μελλοντικών γενεών της Κύπρου και του Λιβάνου.³³

3.1.4 Συμπέρασμα – Περίληψη

Στο κεφάλαιο αυτό, αναφέρθηκε στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου, η οποία οριοθετήθηκε από πολύ νωρίς σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη. Περαιτέρω, εκτός από την προσέγγιση της Κυπριακής ΑΟΖ, ο αναγνώστης μπορεί να μελετήσει για τις Συμφωνίες που υπέγραψε η Κύπρος με Αίγυπτο, Λίβανο και Ισραήλ.

Ειδικότερα, η Κυπριακή Δημοκρατία το Φεβρουάριο του 2003 και τον Ιανουάριο του 2007, η Κύπρος υπέγραψε συμφωνία για την οριοθέτηση της ΑΟΖ με την Αίγυπτο και το Λίβανο, αντίστοιχα. Ενώ, τον Δεκέμβριο του 2010 ακολούθησε η υπογραφή συμφωνίας μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ για την οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ των δύο χωρών.

Εκείνο που τονίζεται και δίνεται έμφαση σε αυτό το κεφάλαιο είναι ότι η Κυπριακή ΑΟΖ, με την οριοθέτηση της ΑΟΖ της με τα γειτονικά κράτη, οδεύει όλο και περισσότερο στην έξοδο

³¹Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, «ΔΙΚΑΙΟ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ », σελ. 136

³²Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, «ΔΙΚΑΙΟ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ», σελ. 136

³³«Ιστορικής στρατηγικής σημασίας συμφωνία Κύπρου-Λιβάνου, για υδρογονάνθρακες», <http://elliniki-aoz.blogspot.com.cy>,

από την οικονομική κρίση και επίσης επιτυγχάνεται και η αντιμετώπιση διάφορων προβλημάτων τόσο εσωτερικών αλλά και εξωτερικών.

Στα επόμενα κεφάλαια που ακολουθούν, αποδεικνύεται όλο και περισσότερο ότι η Κύπρος πλησιάζει προς την οικονομική ανάπτυξη και άνοδο, κυρίως με τις τελευταίες εξελίξεις στο τομέα της ενέργειας και ειδικότερα με την εξεύρεση και επεξεργασία των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων.

ΜΕΡΟΣ: Β

Κεφάλαιο: 4^ο

ΚΟΙΤΑΣΜΑΤΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Τα Κοιτάσματα υδρογονανθράκων, υπήρχαν στην περιοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας, εδώ και πολλές χιλιάδες χρόνια, αλλά οι περισσότερες προσπάθειες που γίνονταν τότε ήταν αποτυχημένες.

Συγκεκριμένα, η προσπάθεια για εντοπισμό υδρογονανθράκων στην Κύπρο ξεκίνησε το 1938 από τις γεωλογικές και γεωφυσικές έρευνες της εταιρείας πετρελαίου του Ιράκ, οι οποίες διήρκεσαν μια περίπου μια δεκαετία. Πολλές εταιρείες προσπάθησαν να εντοπίσουν κοιτάσματα υδρογονανθράκων, καλύπτοντες διάφορες χερσαίες περιοχές της Κύπρου. Μέχρι το 1970 έγιναν 4 διερευνητικές γεωτρήσεις στην Κύπρο (στο Τσέρι, στον Αρχάγγελο – Λευκωσία, στην Μονή και στο Λευκόνοικο) χωρίς να υπάρξει οποιοδήποτε αποτέλεσμα.

Κατά τη δεκαετία του 2000 – 2010, πάρθηκαν πιο αποφασιστικά βήματα προς εντοπισμό υδρογονανθράκων στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, η Κυπριακή Δημοκρατία από το 2007 εισήλθε στο στάδιο της υλοποίησης του σχεδιασμού της για ανακάλυψη και αξιοποίηση του δυναμικού υδρογονανθράκων, το οποίο φαίνεται ότι υπάρχει στην νότια κυρίως Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου.

Συγκεκριμένα, για τις έρευνες εντοπισμού υδρογονανθράκων παραχωρούνται άδειες. Οι δραστηριότητες εξεύρεσης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Κυπριακή Δημοκρατία, διέπονται από το Νόμο του 2007 (Ν.4(Ι)/2007) Περί Υδρογονανθράκων και Κανονισμών.³⁴

Σύμφωνα με τον αναφερόμενο Νόμο, η άδεια ερευνών υδρογονανθράκων περιλαμβάνει βαρυμετρικές μαγνητικές δισδιάστατες και τρισδιάστατες σεισμικές έρευνες καθώς και ερευνητικές γεωτρήσεις και χορηγείται για διάρκεια τριών ετών με δυνατότητα δύο ανανεώσεων από δύο έτη τη φορά. Επιπρόσθετα, η άδεια εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων παραχωρείται για χρόνιο διάστημα μέχρι είκοσι πέντε έτη με δυνατότητα μιας ανανέωσης διάρκειας δέκα ετών.

Η Κυπριακή Δημοκρατία, σύμφωνα με την **Οδηγία 94/22/ΕΚ**, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ανακοίνωσε τους όρους χορήγησης αδειών αναζήτησης, εξεύρεσης και παραγωγής υδρογονανθράκων.

Τα κριτήρια που έθεσε η Κυπριακή Δημοκρατία, για την χορήγηση αδειών αναζήτησης, εξεύρεσης και παραγωγής υδρογονανθράκων είναι τα ακόλουθα³⁵:

- 1) Οι οικονομικές και τεχνικές δυνατότητες των αιτούντων εταιρειών.

³⁴ «Περί Υδρογονανθράκων και Κανονισμών», Ν. 4(Ι)/2007, www.cylaw.org

³⁵ « Η Κύπρος δίνει νέες άδειες στα οικόπεδα της ΑΟΖ», www.minitaira.gr

- 2) Οι τρόποι με τους οποίους οι αιτητές προτίθενται να εκτελέσουν τις δραστηριότητες τους στην Κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.
- 3) Τα οικονομικά ανταλλάγματα που προσφέρει ο αιτητής, για να λάβει την αναφερόμενη άδεια.
- 4) Να υποδείξουν ότι δεν εκλείπει η αποτελεσματικότητα και η ευθύνη, στην περίπτωση που άλλη άδεια, από άλλη χώρα.

Πιο κάτω θα αναλύσω τους τρεις γύρους αδειοδότησης που έχουν σημειωθεί μέχρι και σήμερα ως εξής:

4.1 Πρώτος Γύρος Αδειοδοτήσεων:

Μετά την κήρυξη της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με το Νόμο 64(I) /2004 και τη συστηματική προεργασία σε νομοτεχνικό, πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο και τις συμφωνίες οριοθέτησης με την Αίγυπτο, Λίβανο και Ισραήλ τον Φεβρουάριο μέχρι τον Αύγουστο του 2007, διεξήχθη ο πρώτος γύρος αδειοδοτήσεων.

Ειδικότερα, η Κυπριακή Δημοκρατία, τον Φεβρουάριο του 2007, ανακοίνωσε το πρώτο γύρο υποβολής αιτήσεων άδειας, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Στο πρώτο γύρο αδειοδότησης, δεν ήταν λίγες οι εταιρείες που υπέδειξαν ενδιαφέρον.

Συγκεκριμένα, το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού σε συνεργασία με την Νορβηγική Εταιρεία PGS Geophysical AS διενήργησε εκτεταμένες σεισμικές διασκοπήσεις και αφού έτυχαν επιστημονικής έρευνας προχώρησαν το Φεβρουάριο 2007, στο πρώτο γύρο αδειοδότησης, ο οποίος αφορούσε 11 τεμάχια, όλων των τεμαχίων πλην του 1 και του 13.

Τον Σεπτέμβριο του 2008 χορηγήθηκε διερευνητική άδεια στην εταιρεία NobleEnergy για το τεμάχιο 12. Η διερεύνηση κορυφώθηκε με μια πρώτη διερευνητική γεώτρηση το 2011.

4.2 Δεύτερος Γύρος Αδειοδοτήσεως:

Ακολούθως, η Κύπρος σύμφωνα με την Οδηγία 94/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την χορήγηση αδειών για αναζήτηση, εξεύρεση και παραγωγή προχώρησε στο δεύτερο γύρο αδειοδότησης, οποίος έληξε 11 Μαΐου 2012.

Στο δεύτερο γύρο, υποβλήθηκαν 33 αιτήσεις από 15 οικονομικούς φορείς που αφορούσαν όλα τα τεμάχια πλην των τεμαχίων 2, 4 και 13. Στις 30 Οκτωβρίου 2012, το Υπουργικό Συμβούλιο, χορήγησε άδεια για τα τεμάχια 2,3,9 και 11.

Οι άδειες αυτές χορηγήθηκαν στην κοινοπραξία της εταιρείας ENI και της Εταιρείας KOGAS για τα τεμάχια 2 και 3 και στην κοινοπραξία της γαλλικής εταιρείας TOTAL με τις ρώσικες εταιρείες Novatek και GP Global Resources για το τεμάχιο 9 και στη TOTAL για το

τεμάχιο 11. Με αποτέλεσμα τον Νοέμβριο του 2012, να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις με τις εταιρείες αυτές με σκοπό την ολοκλήρωση συμβολαίων για την παροχή αδειών εξόρυξης.

4.3 Τρίτος Γύρος Αδειοδοτήσεως:

Στον τρίτο γύρο αδειοδοτήσεως, το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, υποβλήθηκαν έξι συνολικά αιτήσεις από εταιρείες που αφορούν όλα τα τεμάχια που συμπεριλήφθηκαν σε αυτό το γύρο.³⁶

Οι εταιρείες που υπέβαλαν αίτηση, θα πρέπει να πληρούν σύμφωνα με το Άρθρο 2 παράγραφο 2 της Οδηγίας 94/22/ΕΚ, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου τα εξής κριτήρια³⁷:

- 1) Οι οικονομικές και τεχνικές δυνατότητες των αιτούντων εταιρειών.
- 2) Οι τρόποι με τους οποίους οι αιτητές προτίθενται να εκτελέσουν τις δραστηριότητες τους στην Κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.
- 3) Τα οικονομικά ανταλλάγματα που προσφέρει ο αιτητής, για να λάβει την αναφερόμενη άδεια.
- 4) Να υποδείξουν ότι δεν εκλείπει η αποτελεσματικότητα και η ευθύνη, στην περίπτωση που άλλη άδεια, από άλλη χώρα.

Περαιτέρω, αφού αξιολογηθούν τα ως άνω κριτήρια και αποδειχτεί ότι υπάρχουν ισάξιες δύο ή περισσότερες εταιρείες, τότε θα ληφθούν υπόψη προτάσεις των αιτητών, που αφορούν για παράδειγμα την προστασία της δημόσιας υγείας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας ασφάλειας, του περιβάλλοντος και άλλα.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Νόμο 4 (Ι)/ 2007, οι άδειες δύνανται να χορηγούνται στους αιτητές με τέτοιους όρους και προϋποθέσεις ούτως ώστε να διασφαλίζουν³⁸:

- A) την ορθή διεξαγωγή των δραστηριοτήτων που επιτρέπει η άδεια
- B) την καταβολή της εισφοράς σε χρήμα ή σε υδρογονάνθρακες
- Γ) την εθνική ασφάλεια
- Δ) την δημόσια ασφάλεια
- E) την δημόσια υγεία

---

³⁶ « Έξι αιτήσεις από τις οκτώ εταιρείες στον γ' γύρο αδειοδότησης της Κύπρου », www.energypress.gr

³⁷ Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, « 3^{ος} Γύρος Αδειοδότησης – Έρευνες Υδρογονανθράκων », www.mcit.gov.cy

³⁸ Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Ν. 4(Ι)/2007, www.mcit.gov.cy

ΣΤ) την ασφάλεια των μεταφορών

Ζ) την προστασία του περιβάλλοντος σύμφωνα με το Άρθρο 11 και τους όρους που καθορίζονται σε Κανονισμούς.

Η) την προστασία των βιολογικών ορυκτών πόρων καθώς και των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία

Θ) την ασφάλεια των εγκαταστάσεων των εργαζομένων

Ι) την προγραμματισμένη διαχείριση των πόρων σε υδρογονάνθρακες, όπως ιδίως ο ρυθμός εξάντλησης των υδρογονανθράκων ή η βέλτιστη απόληψή τους.

ΙΑ) την ανάγκη διασφάλισης εσόδων προς την Δημοκρατία.

Ειδικότερα στο τρίτο γύρο αδειοδότησης υπέβαλαν αιτήσεις οι εξής εταιρείες:

Για το τεμάχιο 6, για το οποίο υπάρχουν έντονες αντιδράσεις από την Τουρκία, υπέβαλε αίτηση, η κοινοπραξία ENI Cyprus Limited, Total, E&P Cyprus B.V με διαχείριση την ENI Cyprus.³⁹. Cairn Energy, Pelek Dril

Στο τεμάχιο 8, υπέβαλαν αίτηση, οι εταιρείες ENI Cyprus Limited, η κοινοπραξία Capricorn Oil, η θυγατρική Cairn Energy, Pelek Drilling Anver, Oil Exploration.

Τέλος, για το τεμάχιο 10 εντός της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, υπέβαλαν αιτήσεις τρεις εταιρείες και συγκεκριμένα οι ENI Cyprus Limited, η TOTAL, η κοινοπραξία Exxon Mobil Exporation & Qatar Petroleum .

Το 2011-2012, η Κύπρος όπως απέδειξαν οι έρευνες, βρίσκεται στο κέντρο ενός πετρελαιοφόρου κοιτάσματος και έχει παραχωρήσει για το οικόπεδο 12 (ΑΦΡΟΔΙΤΗ) στην Αμερικανό-Ισραηλινών οικονομικών συμφερόντων εταιρεία Noble Energy για εκμετάλλευση της παραγωγής.

Επιπλέον, μετά την ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στο τεμάχιο zozh, άρχισαν να προβληματίζονται μερικοί ότι θα βρεθούν κοιτάσματα υδρογονανθράκων και στην κυπριακή ΑΟΖ, με αποτέλεσμα να γίνει έντονο το ενδιαφέρον και οι πιέσεις των μεγάλων εταιρειών, υδρογονανθράκων (ENI, TOTAL, NOBLE) για να απαιτήσουν δικαίωμα έρευνας και ανακάλυψης στη ΑΟΖ Κύπρου.

Περαιτέρω, στις ημερ. 12/12/2013, υπογράφηκε στο Κάιρο της Αιγύπτου συμφωνία πλαίσιο, της Κύπρου με την Αίγυπτο όπου ο Αιγύπτιος Αμιντέλ Φακάλ Αλ Σισι, εξέδωσε προεδρικό διάταγμα με το οποίο έγκρινε την επικύρωση της συμφωνίας πλαίσιο για συνεκμετάλλευση των υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη Κύπρου και στην ΑΟΖ Αιγύπτου.⁴⁰

³⁹«Η ExxonMobil και άλλοι κολοσσοί διεκδικούν ιεραρχία του γ' γύρου αδειοδότησης στην Κύπρο». ³⁹www.mignation.com

⁴⁰«Εγκρίθηκε η συμφωνία Κύπρου – Αιγύπτου για συνεκμετάλλευση φυσικού αερίου», www.philenews.com,

Οι εταιρείες TOTAL, ENI, KOGAS, NOBEL, ήδη αγόρασαν τα σειсмоγραφικά δεδομένα εντός της Κυπριακής ΑΟΖ. Μάλιστα η TOTAL εξέφρασε και την πρόθεση της να ζητήσει ανανέωση του τριετούς συμβολαίου για το τεμάχιο 11, τον Φεβρουάριο του 2016.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΕΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ

2006 – Πραγματοποίηση διςδιάστατων σεισμικών ερευνών, έκτασης 6.770 χιλιόμετρα

2007 – Ανακοίνωση Πρώτου γύρου αδειοδότησης

2007 – Πραγματοποίηση τριςδιάστατης σεισμικής έρευνας στο τεμάχιο 3

2008 – Πραγματοποίηση διςδιάστατων σεισμικών ερευνών, έκτασης 12.000 χιλιομέτρων

2009- Τριςδιάστατη σεισμική έρευνα, έκτασης 469 τετραγωνικών χιλιομέτρων

2011- Διςδιάστατη σεισμική έρευνα, έκτασης 4.000 χιλιομέτρων

Σεπτέμβριος 2011 – Πρώτη ερευνητική γεώτρηση

Δεκέμβριος 2011 – Ανακοίνωση της Noble Energy για την ανακάλυψη ποσοτήτων Φυσικού αερίου

4.4 Συμπέρασμα- Περίληψη:

Η Κυπριακή Δημοκρατία, εκτιμά ότι θα είναι καθοριστική χρονιά το 2017 για την ενέργεια.⁴¹

Όπως γνωρίζουμε, η θαλάσσια περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου αποτελεί πεδίο ερευνών πετρελαιοειδών εταιρειών για την ανεύρεση υδρογονανθράκων εδώ και πολλές δεκαετίες.⁴² Ωστόσο, είναι οι τελευταίες ανακαλύψεις υδρογονανθράκων, ενθαρρύνουν τα κράτη να επενδύσουν οικονομικά και πολιτικά στις έρευνες αυτές.

Τα νέα δεδομένα, αποδεικνύουν πόσο σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η ανακάλυψη φυσικού αερίου στην Κύπρο. Οδήγησε την Κύπρο και τα υπόλοιπα γειτονικά κράτη, να οδεύουν προς την ανάπτυξη και την οικονομική ευημερία. Επιπρόσθετα, μεγάλοι Ευρωπαϊκοί κολοσσοί, από χώρες όπως η Ρωσία, η Γαλλία και αρκετές άλλες πρόβαλαν την επιθυμία να επενδύσουν στην χώρα μας.

Αναμφίβολα, η Κύπρος μας αποτελούσε ως τώρα μια χώρα εξαρτώμενη από τις εισαγωγές φυσικού αερίου. Βέβαια, η ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, εντός της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, καθώς και οι διαδικασίες έρευνας που προηγήθηκαν όπως και αυτές της επεξεργασίας και εκμετάλλευσης που ακολούθησαν. Πρώτα, βέβαια η Κύπρος οριοθέτησε την δική της ΑΟΖ και μετά με τα γειτονικά της κράτη.

⁴¹«Καθοριστική Χρονιά το 2017 για την ενέργεια, σύμφωνα με την Κυπριακή Κυβέρνηση», www.capital.gr

⁴²« Η Ενέργεια ως παράγοντας διαμόρφωσης διακρατικών σχέσεων στην Ανατολική Μεσόγειο: Κύπρος, Ισραήλ, Αίγυπτος», Κυρτσόπουλου Σεβαστή, 2013, www.dspace.lib.uom.gr

Σε αυτό το κεφάλαιο, ο αναγνώστης ενημερώνεται για την εμφάνιση, επεξεργασία και εκμετάλλευση κοιτασμάτων υδρογονανθράκων εντός της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Επίσης επικεντρώνεται, στους τρεις γύρους αδειοδότησης των κυπριακών τεμαχίων και στην προσφορά των ξένων χωρών για εκμετάλλευση τους.

Τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων, οδήγησαν την Κύπρο και τις γειτονικές τις χώρες Αίγυπτο, Ελλάδα και Ισραήλ να οριοθετήσουν την ΑΟΖ τους, με κύριο σκοπό την οικονομική ανάπτυξη.

⁴³Εικόνα 4: Τρίτος Γύρος Αδειοδότησης Κυπριακής ΑΟΖ

⁴³Κολοσσοί Διεκδικούν τα τρία τεμάχια της ΑΟΖ στον 3^ο Γύρο Αδειοδότησης, Ιούλιος 2016, <http://capital.sigmalive.com>

Κεφάλαιο: 5^ο ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΓΕΙΤΟΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

5.1 Τριμερής Συμφωνία Κύπρου – Ελλάδας - Αιγύπτου

Το νησί μας, από πολύ νωρίς σε σχέση με τα άλλα κράτη προχώρησε στην επικύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, συγκεκριμένα στις 12 Δεκεμβρίου 1988.

Στη συνέχεια, το Φεβρουάριο 2003, οριοθέτησε θαλάσσια σύνορα με την Αίγυπτο και αργότερα τον Ιανουάριο του 2007, με το Λίβανο. Ενώ τρία έτη αργότερα, οριοθέτησε και υπέγραψε συμφωνία Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με το Ισραήλ, τον Δεκέμβριο του 2010.

Οι ανωτέρω συμφωνίες μεταξύ των χωρών αυτών και της Κύπρου, βασίστηκαν στην Αρχή της Μέσης Γραμμής και στους όρους της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών, για το Δίκαιο της Θάλασσας.

Γενικότερα, τα τελευταία έτη στην ευρύτερη περιοχή μας, σημειώνονται ιστορικές εξελίξεις. Οι ηγέτες των Τριών Χωρών Κύπρου, Ελλάδας και Αιγύπτου σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο Κάιρο της Αιγύπτου, συζήτησαν για την οριοθέτηση της μεταξύ τους Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Η τριμερής συνεργασία αυτή, βασίζεται σε τέσσερις στόχους, οι οποίοι αναφέρουν τα εξής:⁴⁴

1. Στην ύπαρξη πολιτικής συνεργασίας, μέσω του διπλωματικού συντονισμού των δράσεων, με σεβασμό της διεθνούς νομιμότητας και του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.
2. Στην ανάληψη πρωτοβουλιών για το συμφέρον των χωρών και των λαών μας, μέσω των συμπράξεων σε τομείς όπως η ενέργεια, η ναυτιλία, ο τουρισμός.
3. Στην διαμόρφωση κοινού μετώπου και κοινών στόχων για την αντιμετώπιση των απειλών, όπως της τρομοκρατίας που είναι έντονη στις μέρες μας. Επίσης, για την αντιμετώπιση της ξενοφοβίας και του θρησκευτικού φανατισμού.
4. Περαιτέρω, έχει ως κύριο στόχο, να είναι πρότυπο εποικοδομητικής και επωφελούς συνεργασίας στην εύφλεκτη περιοχή.

Οι ηγέτες των τριών χωρών, στην μεταξύ τους συνάντηση συμφώνησαν στην δημιουργία ενός μηχανισμού συνεργασίας και στη δημιουργία ενός συμβουλίου που θα συναντάται τακτικά και θα το συντονίζουν τα Υπουργεία Εξωτερικών των τριών χωρών Ελλάδα, Κύπρου και Αιγύπτου, όπου θα συνομιλούν για γενικά θέματα που απασχολούν τις χώρες αυτές, αλλά και τις γειτονικές τους.

Περαιτέρω, συμφώνησαν όπως τόνισε ο κ. Τσίπρας⁴⁵ οι τρεις χώρες, στην δημιουργία μιας κοινής επιτροπής, η οποία θα προωθούσε την ναυτιλία.

---

⁴⁴« Ιστορική συμφωνία Η Χάραξη ΑΟΖ αποφάσισαν Ελλάδα, Κύπρος και Αίγυπτος – Απάντηση στις Τουρκικές Προκλήσεις», www.imerisia.gr

⁴⁵«Συνέντευξη κύριου Τσίπρα για την Τριμερή Συνεργασία», www.news247.gr

Επιπρόσθετα, οι ηγέτες και των τριών χωρών εξέφρασαν την υποστήριξη τους για τις χώρες Συρία, Λιβύη και Υεμένη και την ανάγκη εξασφάλισης της ειρήνης και την δίκαιη επίλυση του Παλαιστινιακού ζητήματος. Επίσης, εξέφρασαν την υποστήριξη τους για αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, και κατέκριναν τον φανατισμό των ISIS και όλες αυτές τις τρομοκρατικές ενέργειες και φανατισμό τους, που έχει ως αντίκτυπο να σκοτώνονται καθημερινά χιλιάδες άνθρωποι.

Αναμφίβολα, η συνύπαρξη των τριών χωρών στο τομέα της ενέργειας θα επιφέρει πολύ σύντομα, την ανάπτυξη και την ευημερία των λαών. Επίσης, θα οδηγήσει την Αίγυπτο σε αναγκαίες μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της.

Θα ήθελα να αναφέρω σ' αυτό το σημείο, ότι όλη αυτή η συνεργασία είναι πολύ σημαντική, ιδιαίτερη και εποικοδομητική, καθότι σε τέτοιες εποχές κρίσης, οι λαοί των τριών χωρών θα την αντιμετωπίσουν με αισιοδοξία και αυτοπεποίθηση, για μια γρήγορη ανάπτυξη. Επιπρόσθετα, αυτή η τριμερής συνεργασία, αποδεικνύει για άλλη μια φορά την ακλόνητη δέσμευσή μας για συνεργασία με τρίτες χώρες και το κοινό μας όραμα για εξασφάλιση μιας σταθερότητας και οικονομικής ανάπτυξης των χωρών.

Το κλειδί στην οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και Αιγύπτου είναι το Καστελόριζο.

Η τριμερής αυτή συνεργασία, θα ανοίξει το δρόμο για νέες ευκαιρίες, για ανάπτυξη, θα αναπτυχθούν αρκετοί τομείς όπως η ναυτιλία, η ενέργεια, ο τουρισμός, θα αυξηθούν οι επενδύσεις και αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να μειωθεί η ανεργία, θα ανοιχτούν νέες θέσεις εργασίας, θα έχουμε άνοδο της οικονομίας και θα ξεφύγουμε και οι τρεις χώρες από αυτή την άθλια και απάνθρωπη οικονομική κρίση που αντιμετωπίσουμε τα τελευταία έτη.

Αναμφίβολα και οι τρεις χώρες θα οδηγηθούμε σε ένα καλύτερο μέλλον, θα αποδώσει πάμπολλα οικονομικά οφέλη, αυτή η τριμερής συνεργασία.

Όσον αφορά την Κύπρο μας, οι ηγέτες των χωρών της Αιγύπτου και της Ελλάδας εξέφρασαν σε πολλές τους συνεντεύξεις ότι όλη αυτή η συνεργασία θα έχει ιδιαίτερη σημασία για το λαό της Κύπρου μας, καθότι θα οδηγηθούμε σε μια δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού Ζητήματος, που είναι το κυριότερο θέμα που μας απασχολεί τα τελευταία έτη και ελπίζουμε ότι μια μέρα θα επιστρέψουμε στα σπίτια μας.

Περαιτέρω, θα ήθελα να τονίσω πως η Κύπρος έχει συνάψει και μια δεύτερη τριμερής συμφωνία μεταξύ των τριών χωρών Κύπρου – Ελλάδας και Ισραήλ. Αναμφισβήτητα, όμως η ως άνω τριμερής συμφωνία, είναι πιο σταθερή και πιο πλήρης συνεργασία.

5.2 Τριμερής Συμφωνία Κύπρου – Ελλάδα - Ισραήλ

Αρχικά, το Ισραήλ ενδιαφερόταν να αποκτήσει ένα δυτικό γεωστρατηγικό βάθος και η Ελλάδα και η Κύπρος έμοιαζαν οι ιδανικοί συμπαίκτες, παρά τις αντιδράσεις της Τουρκίας.⁴⁶

Για την Ελλάδα και την Κύπρο η δημιουργία μιας τριμερούς συνεργασίας που είχε στόχο να αναβαθμίζεται συνετά και με σταθερούς ρυθμούς, υπήρξε μια ευκαιρία για μια εξωτερική εξισορρόπηση των συμφερόντων τους απέναντι στην Τουρκία. Σήμερα, οι ευρύτερες εξελίξεις στην περιοχή αποδεικνύουν ότι η τριμερής αυτή σχέση έχει στρατηγικές απολήξεις και μπορεί να αναβαθμιστεί τα επόμενα χρόνια.

Συγκεκριμένα, στις 28 Ιανουαρίου 2016, ολοκληρώθηκε η τριμερής συμφωνία Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ.⁴⁷

Με την υπογραφή της συμφωνίας, ενισχύονται οι συνεργασίες και διαμορφώνονται νέοι αναπτυξιακοί όροι σε μια σειρά από οικονομικούς τομείς. Ταυτόχρονα, ενισχύεται και η σταθερότητα στην Κύπρο και στην Ελλάδα.

Στην συνεργασία αυτή, ιδιαίτερα σημαντικός τομέας είναι ο τομέας της ενέργειας, με την ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και λειτουργεί ως καταλύτης για σταθερότητα και συνεργασία.

Αναμφίβολα, η τριμερής αυτή συνεργασία προωθεί και τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την διαχείριση των υδάτων, την τεχνολογία της αφαλάτωσης και την προστασία του θαλάσσιου πλούτου.

Ένα σοβαρό Κράτος, σαν το Ισραήλ έχει αποφασίσει πως η Ελλάδα και η Κύπρος, αποτελούν βασικούς πυλώνες για τον επαναπροσδιορισμό της εξωτερικής του πολιτικής.⁴⁸

Σύμφωνα, με τον Πρωθυπουργό του Ισραήλ κ. Νετάναχου, ο οποίος ανέφερε σε συνέντευξη του⁴⁹ πως " ζούμε σε ένα ταραγμένο και ρευστό περιβάλλον και έχουμε μια άνευ προηγουμένου να προωθήσουμε τους κοινούς μας στόχους." Λέγοντας αυτό, ο πρωθυπουργός του Ισραήλ, ήθελε να αποδείξει την σχέση μεταξύ των τριών χωρών και τους στόχους που θέτουν.

Συγκεκριμένα, οι τρεις χώρες Κύπρος, Ελλάδα και Ισραήλ, ανέφεραν ότι έχουν ως στόχο την δημιουργία ενός υποθαλάσσιου αγωγού φυσικού αερίου, που θα ενώνει τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων Ισραήλ και Κύπρου και τα οποία δια μέσου της Ελλάδας θα μεταφέρονται στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Επιπρόσθετα, εξέφρασαν την επιθυμία της μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω υποθαλάσσιου καλωδίου που θα συνδέει τα δίκτυα ηλεκτρισμού των τριών χωρών αλλά και

---

⁴⁶ Δρ. Αλέξανδρου Θ. Δρίβα, «Το πραξικόπημα στην Τουρκία και το τρίγωνο Ελλάδας, Ισραήλ, Κύπρου» <http://energypress.gr>

⁴⁷ «Τι προβλέπει η Τριμερής Συμφωνία Ελλάδα, Κύπρου και Ισραήλ», www.tvxs.gr

⁴⁸ Αλέξανδρος Δρίβας, « Η Τριμερής Ελλάδα, Κύπρος, Ισραήλ. Μια σημαντική συνάντηση», www.liberal.gr,

⁴⁹ «Αγωγό και καλώδιο μεταξύ Κύπρου – Ελλάδας – Ισραήλ», www.philenews.com

θα μεταφέρει ρεύμα, το οποίο θα παράγεται στο Ισραήλ και θα μεταφέρεται στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Σε αυτό το πλαίσιο συνεργασίας, επανεκκινεί το έργο του αγωγού του φυσικού αερίου East Med, το οποίο θα συνδέσει, απευθείας τα κοιτάσματα αερίου ως Ανατολικής Μεσογείου με τα Ευρωπαϊκά δίκτυα.

Περαιτέρω, σε αυτή τη συνεργασία προωθούνται στρατηγικής σημασίας τριμερή ενεργειακά projects, όπως έργα που προβλέπουν την σύνδεση των τριών χωρών στις αγορές ενέργειας της Ηπειρωτικής Ευρώπης. Διερευνάται επίσης, η δυνατότητα κατασκευής σταθμών μεταφοράς υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) στην Ελλάδα.

Το Ισραήλ, συμφώνησε με την Κύπρο και την Ελλάδα, καθότι το πλεονέκτημα τους, είναι ότι προσφέρουν στο Ισραήλ πολιτισμικό, οικονομικό και ευρωπαϊκό υπόβαθρο στο ενεργειακό σχέδιο του που οραματίζεται για να προωθήσει στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση.⁵⁰ Οι φιλοδοξίες του κράτους του Ισραήλ είναι, η απόκτηση μεγάλης ενεργειακής και οικονομικής αυτονομίας και δύναμη στο διεθνές εμπόριο αλλά και αυτάρκεια με το δικό του φυσικό αέριο.

---

⁵⁰Δρ. Ιωσήφ Σ. Ιωσηφίδη, «ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ 2011 -2030 ΚΑΙ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ», σελ 42

5.3 Σύγκριση των δύο Τριμερών Συνεργασιών, που υπέγραψε η Κύπρος για ΑΟΖ

Είναι ηλίου φαεινότερο, ότι και οι δύο τριμερές συμφωνίες Ελλάδα, Κύπρος, Αίγυπτος και Ελλάδα, Κύπρος, Ισραήλ, που υπέγραψε η Κύπρος για οριοθέτηση της Αποκλειστικής της Οικονομικής Ζώνης για την διαχείριση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, επέφεραν και θα επιφέρουν και στο εγγύς μέλλον, σημαντική ανάπτυξη, ευημερία και έξοδο από την οικονομική κρίση που μαστίζει τα τελευταία χρόνια τόσο το νησί μας, όσο και τις άλλες τρεις χώρες.

Η Κυπριακή Δημοκρατία, με την υπογραφή των ανωτέρω συμφωνιών, κατάφερε να διασφαλίσει τα κυριαρχικά δικαιώματα της Αποκλειστικής Οικονομικής της Ζώνης. Επιπρόσθετα, κατόρθωσε να πραγματοποιήσει, αμοιβαίες επαφές και συνεργασίες με γειτονικές της χώρες, ακόμη και με Μουσουλμανικές χώρες, όπως το Ισραήλ. Δημιούργησε κυρίως με το Ισραήλ μια συμμαχία, στην περίπτωση που η Τουρκία αντιδρά έντονα. Επίσης, με την Αίγυπτο και την Ελλάδα, συμφώνησαν στο να οδηγηθεί η Κύπρος σε μια δίκαιη και βιώσιμη επίλυση του Κυπριακού Ζητήματος.

Αναμφίβολα οι τριμερές συμφωνίες οδήγησαν τις χώρες σε ένα κοινό όραμα, σε κοινούς στόχους για μια βιώσιμη αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στο εσωτερικό τους, αλλά και σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν από εξωτερικούς παράγοντες. Πλέον, συνυπάρχουν σαν μια συμμαχία, η οποία είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει οποιεσδήποτε προκλήσεις από άλλα κράτη.

Συγκεκριμένα, η προσέγγιση της Αιγύπτου με σκοπό την επέκταση και εμπάθυνση της μεταξύ τους τριμερείς συμφωνίας Κύπρου, Ελλάδας και Αιγύπτου αποτελεί ορθή τακτική για δύο πολύ σημαντικούς λόγους:

A) Η Αίγυπτος, παρά την πολιτική αστάθεια, τα προβλήματα ασφάλειας που αντιμετωπίζει και τα σοβαρά οικονομικά της προβλήματα, δεν παύει να είναι μια από τις πιο σημαντικές αραβικές χώρες.

Σε αντίθεση με την Αίγυπτο, στο Ισραήλ δε, τα πράγματα είναι πολύ περίπλοκα, καθότι το Ισραήλ είναι μια χώρα που αντιμετωπίζει σοβαρά εσωτερικά προβλήματα, όπως πολέμους και ειδικότερα, ο πόλεμος στη λωρίδα της Γάζας καθώς επίσης και η εκρηκτική κατάσταση στην Ανατολική Ιερουσαλήμ.

Το Ισραήλ συγκεκριμένα, σε θέματα ασφάλειας είναι πολύ δύσκολο να προχωρήσει σε περαιτέρω συνεργασίες με την Κύπρο και την Ελλάδα και θα επέμβει στρατιωτικά μόνο εάν επηρεάζονται τα συμφέροντα στην περιοχή.

Επιπρόσθετα, η Ισραηλινή πλευρά θεωρεί ως προσφορότερη λύση την εξαγωγή φυσικού αερίου μέσω αγωγού, ο οποίος θα διαπερνά δια μέσου της Τουρκίας, κάτι που προβληματίζει την ελληνική και κυπριακή πλευρά.

B) Περαιτέρω, οι τρεις χώρες Κύπρος, Ελλάδα και Αίγυπτος, σε Σύνοδο Κορυφής που πραγματοποιήθηκε στο Κάιρο της Αιγύπτου, συμφώνησαν ότι έχουν ως κύριο στόχο την ανάγκη σεβασμού και κάλεσαν την Τουρκία να σταματήσει όλες τις σειсмоγραφικές έρευνες

εκτός της θαλάσσιας ζώνης της Κύπρου και να αποφύγει παρόμοιες δραστηριότητες στο μέλλον. Επίσης, έγινε αναφορά Κυπριακό πρόβλημα για μία δίκαιη και διαρκή λύση του, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.⁵¹

Η Τριμερής συνεργασία Ελλάδας, Κύπρου και Αιγύπτου αποτελεί πυλώνα ειρήνης και σταθερότητας.

Στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας, υιοθετήθηκε η κοινή δήλωση. Η κοινή δήλωση, έκφραζε την υποστήριξη στις προσπάθειες του ΟΗΕ, σε Συρία, Λιβύη και Υεμένη και την ανάγκη ειρήνης στις χώρες αυτές.

Περαιτέρω, συμφωνήθηκε και η αντιμετώπιση απειλών όπως ο ISIS καθώς και η ανάγκη αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης. Επιπρόσθετα, στην συμφωνία αυτή εκφράζεται και η πλήρης στήριξη της Ελλάδας και της Αιγύπτου για τη στήριξη στις διαπραγματεύσεις για τη λύση του Κυπριακού ζητήματος. Όπου με την λύση του κυπριακού, θα ενωθεί το νησί με σεβασμό θα ενωθεί το νησί με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες όλων των Κυπρίων.

Επιπρόσθετα, οι τρεις πλευρές (Κύπρος, Ελλάδα και Αίγυπτος), εξέτασαν την πρόοδο των τριμερών πολιτικών διαβουλεύσεων και εξέφρασαν την άποψη ότι θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως πρότυπο περιφερειακού διαλόγου και συνεργασίας, συμβάλλοντας στη σταθεροποίηση της ειρήνης, της σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο.

Συμφωνήσανε επίσης, να διευρύνουν το διάλογο σε όλα τα επίπεδα, περιλαμβανομένης και της στενής συνεργασίας στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και διασκέψεων όπως και σε προσπάθειες ενίσχυσης των σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Αραβικού Κόσμου.⁵²

Όσον αφορά δε, την τριμερή συμφωνία Κύπρου, Ελλάδα και Ισραήλ, η οποία είναι αρκετά πρόσφατη ακόμη, δεν είμαστε σίγουροι αν θα λειτουργήσει ομαλά, ή αν θα υπάρχουν ποικίλες αντιδράσεις από την Τουρκική πλευρά, όπως και ήδη έχει γίνει.

Αναμφίβολα, παρά τα όσα θετικά έχουν ειπωθεί ανωτέρω και για τις δύο οι τριμερείς συμφωνίες, υπάρχουν σύμφωνα με την δική μου άποψη βέβαια, η οποία από πολλούς ίσως να είναι και κατακριτέα, υπάρχουν και κάποια μειονεκτήματα που δεν έλαβαν υπόψη τους τα κράτη. Ένα πολύ σημαντικό θέμα που δεν έδωσαν και αρκετή σημασία, είναι η ασφάλεια και ειδικότερα, η στρατηγική ασφάλεια μεταξύ των συμβαλλομένων χωρών κάτι που δεν έχει και πολύ διασφαλιστεί κυρίως στην δεύτερη τριμερής συνεργασία (Κύπρου, Ελλάδας και Αιγύπτου).

Αυτό, που δεν προστατεύεται είναι τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους. Επομένως, η Τουρκική πλευρά, θα μπορεί να εισχωρήσει στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου και να εκμεταλλευτεί τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων.

Επιπρόσθετα, στις συμβάσεις αυτές θα έπρεπε να υπάρχουν κάποια μέτρα αυστηρότητας, όπως το "εμπάργκο" ή η απαγόρευση εισαγωγών εξαγωγών, η εφαρμογή κάποιων αυστηρών

⁵¹«Προς ανακήρυξη ΑΟΖ θα κινηθούν Ελλάδα – Κύπρος – Αίγυπτος», www.energypress.gr

⁵²«Κύπρος-Ελλάδα-Αίγυπτος προς Τουρκία: Σταματήστε τις Έρευνες στην Κυπριακή ΑΟΖ», www.protothema.gr

και αποτρεπτικών ρητρών, έτσι με αυτό το τρόπο θα αποτρέπονται κάθε είδους παραβάσεις και θα πρέπει να διώκονται.

Πέραν των πιο πάνω, που ίσως υστερούν λίγο οι δύο τριμερείς συμφωνίες που έχει υπογράψει η Κυπριακή Δημοκρατία με τα γειτονικά της κράτη, αναμφίβολα και οι δύο συμφωνίες φαίνεται ότι αργά ή γρήγορα θα επιφέρουν θετικά αποτελέσματα για την κάθε χώρα ξεχωριστά.

Πιστεύω ακράδαντα ότι, τώρα και με την εξεύρεση του φυσικού αερίου, είναι η λύση που ψάχναμε για να επιβιώσουμε, για να ξεφύγουμε από την οικονομική κρίση. Αυτό που απομένει, είναι διπλωματική διαχείριση και οι συνεργασίες των λαών ειρηνικά.

5.4 Αντιδράσεις της Τουρκίας για οριοθέτηση Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης

Αναδιφώντας, την ιστορία της Κύπρου μας από πολύ παλαιά μέχρι και σήμερα παρατηρούμε την σχέση του νησιού μας με την Τουρκία, ότι αποτελούσε κομβικό σημείο της εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής.

Το 1974, μια τραγική χρονιά για το νησί μας όπου οδηγηθήκαμε στην Τούρκικη Εισβολή, όπου οδήγησε την Κύπρο μας σε μια de facto διχοτόμηση, η οποία είχε ως αποτέλεσμα να αποκτήσει η Τουρκία το 37% του εδάφους της Κύπρου. Μετά από αυτή την αποτρόπαια και κατακριτέα χρονιά το μικρό μας νησάκι βρίσκεται αντιμέτωπο με την Τουρκία σε πολλά ζητήματα και/ή πολιτικά θέματα, όπου παρεμβαίνουν και απαιτούν να έχουν καθοριστικό και/ή ενεργό ρόλο. Ειδικότερο ρόλο, ζητούν να έχουν στα θέματα επίλυσης του Κυπριακού ζητήματος και περεταίρω στο θέμα εξεύρεσης, επεξεργασίας και εκμετάλλευσης φυσικών πόρων.

Συγκεκριμένα, η Κύπρο μας το τελευταίο διάστημα " κέρδισε το λαχείο ", με την εξεύρεση φυσικού αερίου με αποτέλεσμα να αποτελεί μήλο της έριδος για πολλές χώρες και κυρίως για την Τουρκία. Η Τουρκία ως γνωστόν δεν θα μπορούσε να παραμείνει αλώβητη και ατάραχη όντας ισχυρή στρατιωτικά και οικονομικά, έχει γίνει υπέρμετρα αλαζόνα.

Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει ο Συγγραφέας Ιωσήφ Ιωσηφίδης στο Βιβλίο Ενεργειακός Σχεδιασμός (2011 – 2030) και Γεωπολιτική " Η Τουρκία ποθεί να σχηματίσει ένα Οθωμανικό τόξο γύρω από το Ισραήλ και την Κύπρο το οποίο θα οδηγεί στα Αραβικά Κράτη Συρία, Λίβανο, Παλαιστίνη, Αίγυπτο και Λιβύη ".⁵³ Με αυτό το τρόπο η Τουρκία θα μπορεί να ελέγχει όλες τις χώρες και ειδικότερα την Κύπρο.

Ειδικότερα, από το 2000, η Κυπριακή Δημοκρατία υπό Προεδρία του αποβιώσαντος κ. Τάσσου Παπαδόπουλου, κινήθηκε γρήγορα και μυστικά και δημιούργησε προϋποθέσεις εκμετάλλευσης των πιθανολογούμενων τότε υδρογονανθράκων. Η Κύπρος εκείνη την χρονιά ανακήρυξε την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και αμέσως προχώρησε σε διαπραγματεύσεις για οριοθέτηση με τις γειτονικές χώρες.⁵⁴ Το 2003, σύναψε συμφωνία οριοθέτησης της ΑΟΖ με την Αίγυπτο και μετά από τέσσερα έτη το 2007, με το Λίβανο. Ενώ το 2010, έχει συνάψει σημαντική συμφωνία οριοθέτησης με το Ισραήλ.

Η Τουρκία όμως, δεν μπορούσε να παραμείνει αλώβητη από αυτή την κατάσταση, είχε έντονα αντιδράσει στην ανακήρυξη της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η είσοδος του Τουρκικού πλοίου "Barbaros", εντός της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

Περαιτέρω, από το 2011, όπου η Κύπρος μας έχει τον έλεγχο σημαντικού φυσικού πλούτου, εγείρεται το ζήτημα κατά πόσο η ανακάλυψη αυτή θα αποτελέσει κίνητρο για τις δύο

---

⁵³Ιωσήφ Ιωσηφίδης, «Ενεργειακός Σχεδιασμός (2011 – 2030) και Γεωπολιτική», Σελ. 23

⁵⁴Σταύρος Λυγερός – Κώστας Μελάς, « Μετά τον Ερντογάν Τι;», Σελ.143

πλευρές Κύπρο και Τουρκία για να συνεργαστούν ή αν τελικά αποτελεί εμπόδιο για την επανένωση τους.

Βέβαια, οι πρώτες ενδείξεις απέδειξαν ότι το φυσικό αέριο που έχει εξευρεθεί στις περιοχές της Κύπρου ίσως να είναι ένα ακόμη εμπόδιο προς την επανένωση της Κύπρου με την Τουρκία, αφού ήδη με την εξεύρεση των πρώτων υδρογονανθράκων στα Κυπριακά εδάφη, οι πρώτες εντάσεις μεταξύ των χωρών έχουν αυξηθεί και κλονίσθηκαν οι σχέσεις τους.

Συγκεκριμένα, μόλις άρχισαν οι πρώτες γεωτρήσεις από την Αμερικάνικη εταιρεία Noble Energy, οι Τουρκοκύπριοι οι οποίοι υποστηρίζονται και από την Τουρκία ισχυρίζονται ότι η γεώτρηση της Κύπρου είναι παράνομη, καθότι οι ίδιοι δεν έχουν προβάλει την θέση τους στο νησί και την τριγύρω περιοχή.⁵⁵

Οι Τούρκικες δυνάμεις, είχαν καλέσει τις εταιρείες να σταματήσουν τις γεωτρήσεις και επιπλέον την Κύπρο να παγώσει τις αδειοδοτήσεις και απείλησε το νησί μας, ότι θα στείλει το ναυτικό του. Οι Τούρκοι αντέδρασαν και διπλωματικά και με στρατιωτικές παρενοχλήσεις. Η Κυπριακή Δημοκρατία, όχι μόνο κατήγγειλε αυτή την στάση της Τουρκίας αλλά και μπλόκαρε σημαντικό κεφάλαιο για ενέργεια στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μια από τις κύριες επιδιώξεις της Τουρκίας κατά τα τελευταία έτη, είναι να καταστήσει τη χώρα της νευραλγικό διαμετακομιστεί ενέργειας, είτε με την μορφή φυσικού αερίου, είτε με την μορφή πετρελαίου προς την Ευρώπη, παρέχοντας κάλυψη των ενεργειακών της αναγκών και οικονομική ανάπτυξη.⁵⁶

Η ανακάλυψη σημαντικών κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου (ΑΟΖ) ίσως να μπορούν να συμβάλουν στην προοπτική μιας υλοποίησης της ανωτέρω Ευρωπαϊκής πολιτικής και παρέχοντας ταυτόχρονα και στην Τουρκία την δυνατότητα πλήρους κάλυψης των ενεργειακών αναγκών.

Παρ'όλα αυτά, θα το θεωρούσα ορθό να τονιστεί ότι η Τουρκία δεν έχει κανένα δικαίωμα στη θαλάσσια περιοχή Νότια της Κύπρου, γι' αυτό και εμφανίζεται να δρα μέσω των Τουρκοκυπρίων προβάλλοντας του εξής ισχυρισμούς:

Α) Ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει δικαίωμα να συνάπτει καμία διεθνή συμφωνία οριοθέτησης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, όπως με την Αίγυπτο και την Τουρκία πριν λυθεί το Κυπριακό ζήτημα.⁵⁷

Β) Επίσης, ότι οι Τουρκοκύπριοι έχουν δικαίωμα σε ολόκληρη την Κύπρο για τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων που έχουν εξευρεθεί.

Οι δύο πιο πάνω ισχυρισμοί της Τουρκίας είναι αβάσιμοι, γιατί η Κυπριακή Δημοκρατία αναγνωρίζεται από τον ΟΗΕ και έχει όλα τα νόμιμα δικαιώματα και επίσης η Διεθνής

---

⁵⁵« Πόλεμος στην Κύπρο για Αέριο. Μπορεί να συμβεί, σύμφωνα με την Αμερικάνικη ανάλυση», www.onalert.gr

⁵⁶«Ανακατατάξεις στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο», www.eliamep.gr

⁵⁷Σταύρος Λυγερός – Κώστας Μελάς, «Μετά τον Ερντογάν Τι;», Σελ. 146

Κοινότητα αναγνωρίζει ένα κράτος στην Κύπρο, σε αντίθεση βέβαια με τους Τουρκοκύπριους, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι υπάρχουν δύο κράτη στην Κύπρο με την ανακήρυξη της Τουρκικής Δημοκρατίας Βορείου Κύπρου το 1983. Όμως δεν έχουν κανένα δικαίωμα στην ελεύθερη Κύπρο και ειδικότερα στην ΑΟΖ της.

Όπως έχει διαφανεί πάμπολλες φορές, ο τουρκικός στόχος είναι σαφής, να αποτραπεί η εμπορική αξιοποίηση των ενεργειακών μας κοιτασμάτων.⁵⁸

Πάμπολλες οι αντιδράσεις στην ανακήρυξη Κυπριακής ΑΟΖ, με απειλητικές δηλώσεις οι Τούρκοι αντέδρασαν και διπλωματικά και με στρατιωτικές παρενοχλήσεις. Η Κύπρος, δεν πτοήθηκε όμως και βολιδοσκόπησε μεγάλες διεθνείς εταιρείες για την πραγματοποίηση των ερευνών. Ορισμένες βέβαια εταιρείες υπαναχώρησαν, αλλά οι έρευνες δεν σταμάτησαν.

Η Κυπριακή Δημοκρατία, όχι μόνο κατήγγειλε την όλη στάση της Τουρκίας αλλά και μπλόκαρε σημαντικό κεφάλαιο για την ενέργεια στις διαπραγματεύσεις Τουρκίας με την Ε.Ε και η Τουρκία απέτυχε να ακυρώσει το κυριαρχικό δικαίωμα της Κύπρου αν εκμεταλλευτεί τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων στην Κυπριακή ΑΟΖ που έχει οριοθετήσει και επιπλέον η Τουρκία δεν έχει κανένα δικαίωμα στη θαλάσσια περιοχή της νότιας Κύπρου. Παρ' όλα αυτά οι Τούρκοι προβάλλουν τους εξής ισχυρισμούς:

A) ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει δικαίωμα να συνάπτει καμία συμφωνία για οριοθέτηση πριν λυθεί το Κυπριακό.

B) ότι οι Τουρκοκύπριοι έχουν δικαιώματα σε ολόκληρη την Κύπρο και δεν παραιτούνται.⁵⁹ Είναι εμφανές ότι η Άγκυρα και η τουρκοκυπριακή ηγεσία παίζουν σε δύο ταμπλό, ότι τους βολεύει, άλλοτε επικαλούνται την ύπαρξη δύο ξεχωριστών κρατών και άλλοτε τις Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου για Συνεταιριστική Δημοκρατία.

Η Τουρκική πλευρά αντέδρασε, στην ανακήρυξη Κυπριακής ΑΟΖ, με απειλητικές δηλώσεις οι Τούρκοι αντέδρασαν και διπλωματικά και με στρατιωτικές παρενοχλήσεις. Η Κύπρος, δεν πτοήθηκε όμως και βολιδοσκόπησε μεγάλες διεθνείς εταιρείες για την πραγματοποίηση των ερευνών. Ορισμένες βέβαια εταιρείες υπαναχώρησαν, αλλά οι έρευνες δεν σταμάτησαν.

Οι ενέργειες που έπραξε η Κύπρος στο τομέα της ενέργειας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων και ειδικότερα του φυσικού αερίου, προκάλεσαν άμεσα την αντίδραση της γειτονικής χώρας, της Τουρκίας.

Η Τουρκία δεν αναγνωρίζει την Κύπρο ως κυρίαρχο κράτος, μετά από την Τούρκικη εισβολή του 1974 και την ανακήρυξη της " Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου". Επίσης, αρνείται την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και τις οριοθετήσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας με τις άλλες χώρες. Περαιτέρω, θεωρεί η Τουρκία ότι όλες οι ενέργειες που

---

⁵⁸Θαλασσής Γιώργος, «Η Τουρκία θα προχωρήσει στην ΑΟΖ» ,www.sigmalive.com, Εφημερίδα Σημερινή Κύπρου, 11/10/2014

⁵⁹Σταύρος Λυγερός - Κώστας Μελάς, Μετά τον Ερντογάν Τι?, σελ 145 - 147

αφορούν την έρευνα και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων από μέρους της Κύπρου, προσβάλλουν τα δικαιώματα των Τουρκοκύπριων επί των φυσικών πόρων του νησιού.⁶⁰

Παρόλα αυτά η Κύπρος, είναι αποφασισμένη να προχωρήσει με την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της και ιδιαίτερα των υδρογονανθράκων, προκειμένου να ενισχύσει την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία του λαού της Κύπρου στο σύνολο της. Μετά την διευθέτηση αυτού του θέματος, ο κυπριακός λαός θα είναι σε θέση να επωφεληθεί από το πλούτο αυτό. Ως εκ τούτου, η Τουρκία θα πρέπει να συνεργαστεί και να συμβάλει σε αυτή την επίτευξη και θα πρέπει επίσης να συνειδητοποιήσει ότι ο διάλογος για επίλυση του κυπριακού ζητήματος, δεν σχετίζεται και δεν συνδέεται με την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών για έρευνα και εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου, των υδρογονανθράκων.⁶¹

5.5 Συμπέρασμα – Περίληψη

Στο πέμπτο κεφάλαιο, της παρούσας διπλωματικής εργασίας όπου θεωρώ ότι είναι και το σημαντικότερο προβάλλονται οι τριμερείς συμφωνίες που έχει υπογράψει η Κύπρος για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

Η πρώτη τριμερείς συμφωνία, μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας και Αιγύπτου θεωρώ είναι και η πιο πλήρης, καθότι οι αρχηγοί των τριών κρατών συμφώνησαν και έθεσαν κοινούς στόχους σε θέματα ενέργειας, θέματα ασφάλειας, συνεργασίας και ειρήνης για μια κοινή συνεργασία. Επιπρόσθετα, άνοιξαν το δρόμο για δημιουργία πρόσφορου εδάφους και συνεργασίας με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και διεθνώς.

Περαιτέρω, αναφερθήκαμε και στην τριμερείς συνεργασία Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ η οποία υπογράφηκε το 2016. Μία συμφωνία η οποία είχε ως κύριους στόχους την ομαλή συνεργασία και μεταφορά φυσικού αερίου, δημιουργώντας ένα αγωγό ο οποίος θα διαπερνά δια μέσου της Ελλάδας και θα καταλήγει στην Ευρώπη.

Αναμφίβολα και οι δύο τριμερείς συμφωνίες που υπέγραψε η Κυπριακή Δημοκρατία, θα οδηγήσουν τόσο την χώρα μας όσο και τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα κράτη σε έξοδο από την οικονομική κρίση και ραγδαία ανάπτυξη.

Βέβαια, η Τριμερείς μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας και Αιγύπτου αποδεικνύεται από τις εξελίξεις ότι είναι πιο πλήρης συνεργασίας, καθότι η δεύτερη εκτός του ότι είναι και πιο πρόσφατη, υπάρχει έντονο το στοιχείο της αντίδρασης της Τουρκικής πλευράς. Όπως, αναφέραμε και πιο πάνω η Τουρκία κατακρίνει και δεν αποδέχεται την οριοθέτηση της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, αλλά και θεωρεί ότι και αυτή και θα πρέπει να έχει μερίδιο από την ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων εντός της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

---

⁶⁰Georgios Sgouros – Ioannis Mazis, Geopolitics of Energy in Kastelorizo – Cyprus in Middle East Complex, Σελ. 146

⁶¹ Υπουργείο Εξωτερικών Κυπριακής Δημοκρατίας, άρθρο από τις δηλώσεις του εκπροσώπου Τύπου του Τούρκικου ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ /ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα διπλωματική εργασία, εκπονήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος Διεθνές, Ευρωπαϊκό και Οικονομικό Δίκαιο με σκοπό να προβάλει την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου και τη σημασία που έχει τόσο για την Κυπριακή Δημοκρατία όσο και για τα υπόλοιπα κράτη. Περαιτέρω, επικεντρωθήκαμε στις τριμερείς συμφωνίες, που οριοθέτησε με την Ελλάδα, την Αίγυπτο και το Ισραήλ αλλά και στα νέα γεγονότα που εξελίσσονται με την ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων.

Αναμφίβολα, το ενεργειακό μέλλον της Κύπρου, είναι ευοίωνο και ελπιδοφόρο. Η εύρεση αποθεμάτων φυσικού αερίου, δημιούργησε όλες εκείνες τις προϋποθέσεις για να μετατραπεί η Κυπριακή Δημοκρατία σε σημαντικό ενεργειακό συντελεστή στην Μεσόγειο και σε βασικό προμηθευτή στην Ευρώπη.

Η ενέργεια, ως σύνολο οικονομικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων διαδραματίζει ένα σημαντικό και αναπόσπαστο μέρος στην Κύπρο. Έχει καταστεί, κόμβος αξιόπιστης μεταφοράς φυσικού αερίου στην Ευρώπη.

Κύριος σκοπός της παρούσας διπλωματικής, είναι να αντιληφθεί ο αναγνώστης την πραγματική έννοια της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και σε συνάρτηση με τις τριμερείς συνθήκες να καταλήξει στο εξής ερώτημα:

Ποίος τελικά είναι ο ρόλος της Κύπρου, στην ενεργειακή πραγματικότητα και σε όλες αυτές τις εξελίξεις που παρουσιάζονται, μπροστά στα μάτια μας, καθημερινά είτε από τα ΜΜΕ, είτε από οπουδήποτε άλλο μέσο κοινωνικής δικτύωσης.

Η Κύπρος στην "Ενεργειακή Σκακιέρα" είναι παρατηρητής ή συνδιαμορφωτής όλων αυτών των εξελίξεων;

Προς απάντηση του ανωτέρω ερωτήματος, επικεντρωθήκαμε στην πιο πάνω εργασία στο πρώτο κεφάλαιο στην δημιουργία του Δικαίου της θάλασσας, και στην υπογραφή του το 1982, στο Montego Bay. Επίσης, στο δεύτερο κεφάλαιο μιλήσαμε περιληπτικά, για την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, η οποία ορίζεται ως η θαλάσσια έκταση, εντός της οποίας ένα κράτος έχει δικαίωμα έρευνας, εκμετάλλευσης των θαλασσιών πόρων. Εκτείνεται πέραν των εθνικών υδάτων μιας χώρας, συνήθως 12 ναυτικά μίλια, στα 200 ναυτικά μίλια από την ακτογραμμή. Η συνήθης χρήση του όρου η ΑΟΖ περιλαμβάνει τόσο τα εθνικά ύδατα, όσο και την υφαλοκρηπίδα πέραν του ορίου των 200 μιλίων. Επικεντρωθήκαμε όμως, στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου, η οποία θα είναι η "σίγουρη λύση" που θα μας οδηγήσει στην έξοδο από την οικονομική κρίση και στην λύση του Κυπριακού ζητήματος.

Στα επόμενα κεφάλαια που ακολουθούν, επικεντρωθήκαμε στην περίπτωση της Κύπρου και ειδικότερα στην οριοθέτηση της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο, αναφερθήκαμε στην ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και στην εκδήλωση ενδιαφέροντος των τρίτων χωρών για γεωτρήσεις. Βέβαια, με την ανακάλυψη του θαλάσσιου θησαυρού, των υδρογονανθράκων, θα αναπτυχθεί η οικονομία του νησιού μας, αλλά και οι τρίτες χώρες δεν είναι τόσο "αθώα" που εκδηλώνουν το

ενδιαφέρον τους για την Κυπριακή ΑΟΖ, κρύβονται πίσω και τα δικά τους συμφέροντα και επιθυμούν να επενδύσουν στο νησί μας.

Στο τελευταίο κεφάλαιο, ενημερώσαμε τον αναγνώστη για τις Συμφωνίες Οριοθέτησης που υπέγραψε με τα γειτονικά της κράτη Αίγυπτο, Λίβανο και Ισραήλ.

Περαιτέρω, επικεντρωθήκαμε στο αυτό το κεφάλαιο στην σύγκριση των δύο συμφωνιών μεταξύ τους καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η συμφωνία μεταξύ Κύπρου Ελλάδας και Αιγύπτου είναι πιο πλήρης συμφωνία, σε σχέση με την Κύπρου, Ελλάδα, Ισραήλ η οποία είναι και πιο πρόσφατη και όπως διαφάνηκε προκάλεσε τις αντιδράσεις της Τουρκικής πλευράς.

Είναι ηλίου φαεινότερο, ότι και οι δύο τριμερείς συμφωνίες θα οδηγήσουν τις χώρες αυτές σε έξοδο από την οικονομική κρίση, στην αντιμετώπιση ποικίλων εσωτερικών και εξωτερικών προβλημάτων, θα συμμαχήσουν στρατιωτικά και πολιτικά.

Βέβαια, όπως έχουμε παρουσιάσει και ανωτέρω είναι πάμπολλα τα θετικά που πρόσφεραν αυτές οι τριμερείς συμμαχίες, όμως σύμφωνα με την δική μου άποψη υπάρχουν και κάποια μειονεκτήματα που δεν έλαβαν υπόψη τους τα κράτη. Ειδικότερα, θα ήθελα να αναφερθώ στο θέμα της ασφάλειας, της στρατιωτικής ασφάλειας μεταξύ των συμβαλλομένων χωρών κάτι που δεν έχει και πολύ διασφαλιστεί κυρίως στην δεύτερη τριμερή συνεργασία. Αυτό που δεν προστατεύεται είναι τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους. Επομένως, η Τουρκική πλευρά, θα μπορεί να εισχωρήσει στην ΑΟΖ της Κύπρου και να εκμεταλλευτεί τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων.

Επιπρόσθετα, στις συμβάσεις αυτές θα έπρεπε να υπάρχουν κάποια μέτρα αυστηρότητας, όπως το "εμπάργκο" ή η απαγόρευση εισαγωγών εξαγωγών, η εφαρμογή κάποιων αυστηρών και αποτρεπτικών ρητρών, έτσι με αυτό το τρόπο θα αποτρέπονται κάθε είδους παραβάσεις.

Πέραν όμως των ανωτέρω, που ίσως υστερούν λίγο οι δύο τριμερείς συμφωνίες που έχει υπογράψει η Κυπριακή Δημοκρατία με τα γειτονικά της κράτη, αναμφίβολα και οι δύο συμφωνίες φαίνεται ότι αργά ή γρήγορα θα επιφέρουν θετικά αποτελέσματα για την κάθε χώρα ξεχωριστά.

Σύμφωνα με την δική μου προσωπική άποψη, πιστεύω ακράδαντα ότι, τώρα και με την εξεύρεση του φυσικού αερίου, είναι η λύση που ψάχναμε για να επιβιώσουμε, για να ξεφύγουμε από την οικονομική κρίση στο μέλλον. Αυτό που απομένει, είναι διπλωματική διαχείριση και οι συνεργασία των λαών ειρηνικά.

θα ήθελα να τονίσω επιπρόσθετα, ότι η εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας και η αναζήτηση στις διαδικτυακές πηγές και στην βιβλιογραφία και σε όλα αυτά τα στοιχεία που συλλέξαμε καταλήξαμε στο αρχικό μας ερώτημα, στο ποιός είναι ο ρόλος της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ενεργειακή πραγματικότητα. Είναι τελικά παρατηρητής ή διαμορφωτής των εξελίξεων;

Σύμφωνα με όσα αναλύθηκαν ανωτέρω, πιστεύω ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, δεν είναι ένας απλός παρατηρητής των ενεργειακών εξελίξεων, αλλά κατέχει κυρίαρχη θέση, καθότι

βρίσκεται αντιμέτωπη καθημερινά με χιλιάδες ευρωπαϊκούς και διεθνείς κολοσσούς, οι οποίοι επιθυμούν να διεξάγουν γεωτρήσεις εντός της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

Περαιτέρω, όπως διαφαίνεται από τα σημερινά δεδομένα στον τομέα της ενέργειας κυρίως, η Κύπρος θα εξέλθει πολύ σύντομα από την κρίση που αντιμετωπίζουμε τα τελευταία έτη.

Αναμφίβολα, το μικρό μας νησί από πολύ παλιά γνώρισε πολλούς κατακτητές, προσπάθησε όμως να επιβιώσει και να ανταπεξέλθει από αυτή την κατάσταση. Μετά όμως, είχαμε την Τούρκικη Εισβολή του 1974, όπου ήταν το τελειωτικό κτύπημα για την πατρίδα μας και δεν μας έφτανε αυτό τα τελευταία έτη, δεχθήκαμε απρόσμενα το οικονομικό πλήγμα της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης, που ξεκίνησε από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και σε σύντομο χρονικό διάστημα μεταφέρθηκε σε όλες σχεδόν τις χώρες.

Αλλά με την δημιουργία του Δικαίου της θάλασσας το 1982 και της οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κύπρου θεωρώ ότι είναι "το κλειδί", "το θαύμα", που θα μας οδηγήσει ξανά στην ευημερία, ιδιαίτερα τώρα που οι ενεργειακές εξελίξεις με τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων, και ιδιαίτερα στο τεμάχιο 12 (Αφροδίτη) αποδεικνύονται ότι επιφέρουν θετικά αποτελέσματα.

Καταλήγοντας, θα ήθελα να αναφέρω ότι είναι ευχή όλων μας, η έξοδος από την παγκόσμια οικονομική κρίση που μας μαστίζει τα τελευταία έτη και αυτό θα επιτευχθεί μόνο με την ειρηνική συνεργασία των λαών και ίσως μετά από αυτό να επιλυθεί και το αιώνιο πολιτικό πρόβλημα που βασανίζει όλους τους Κύπριους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γιασεμή Ανδρέας, Διπλωματική Εργασία «*Χωρικός Προσδιορισμός Θαλάσσιων Ζωνών Οικονομικής Εκμετάλλευσης της Κύπρου*», Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2012
2. Ιωάννου Κρατερός – Στρατή Αναστασία, «*Δίκαιο της Θάλασσας*», Εκδόσεις Αντ. Ν Σάκκουλα 2000, Β΄ Έκδοση
3. Ιωάννου Κρατερός – Στρατή Αναστασία, «*Δίκαιο της Θάλασσας*», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 4^η Έκδοση
4. Ιωσηφίδης Ιωσήφ, «*Ενεργειακός Σχεδιασμός (2011 – 2030) και Γεωπολιτική, Κύπρος: ΑΠΕ, Φυσικό Αέριο, 27 + 12 χώρες μαζί ..... και 1 εναντίον*», Εκδόσεις Πάργα, 2011
5. Λυγερός Νίκος, «*Νοητική Χρονοστρατηγική*», Εκδόσεις lygeros.org
6. Λυγερός Σταύρος - Μελάς Κώστας, «*Μετά τον Ερντογάν Τι?*», Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Πατάκη
7. Μαζής Ιωάννης, «*Γεωπολιτική των Υδρογονανθράκων στην Ν/Α Μεσόγειο. Σχέσεις Ελλάδας – Ισραήλ – Κύπρου και η Σημασία της ΑΟΖ (ΕΕΖ) του Καστελόριζου*», Καθηγητής Οικονομικής Γεωγραφίας στο Τμήμα Τούρκικων και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθήνας
8. Ρούκουνας Εμμανουήλ, «*Διεθνές Δίκαιο, Σχέσεις Διεθνούς και Εσωτερικού Δικαίου, Τρόποι Παραγωγής του Διεθνούς Δικαίου*», Πρώτο Τεύχος – Τρίτη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα
9. Ρούκουνας Εμμανουήλ, «*Διεθνές Δίκαιο, Το Κράτος και το Υπέδαφος – το Δίκαιο της Θάλασσας*», Τεύχος Δεύτερο – Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα
10. Sgouros Georgios – Mazis Ioannis, «*Geopolitics of Energy in the Kastelorizo – Cyprus in Middle East Complex: Based on the Existing Geophysical Indications of Hydrocarbon Deposits*», www.rsijournal.eu
11. Φαραντούρης Νικόλαος Ε., «*ΕΝΕΡΓΕΙΑ, Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική*», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

12. Φαραντούρης Νικόλαος Ε., «*ΕΝΕΡΓΕΙΑ, Ναυτιλία & Θαλάσσιες Υποδομές*», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
13. Φαραντούρης Νικόλαος Ε., «*ΔΙΚΑΙΟ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ*», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. Γκορέζη Γιώργος, «*Το Δίκαιο της Θαλάσσης*», www.docplayer.gov
2. Δρ. Δρίβα Αλέξανδρου Θ. «*Το Πραξικόπημα στην Τουρκία και το Τρίγωνο Ελλάδας, Ισραήλ, Κύπρου*», www.energypress.gr
3. Δρ. Δρίβας Αλέξανδρος, Άρθρο με τίτλο «*Η Τριμερής Ελλάδα, Κύπρος, Ισραήλ. Μια σημαντική συνάντηση*» www.liberal.gr,
4. «*Η Ενέργεια ως παράγοντας διαμόρφωσης διακρατικών σχέσεων στην Ανατολική Μεσόγειο: Κύπρος, Ισραήλ, Αίγυπτος*», Κυρτσόπουλου Σεβαστή, 2013, www.dspace.lib.uom.gr
5. Τσάλτας Γρηγόριος, «*Η Υφαλοκρηπίδα είναι υπεραρκετή για να εκμεταλλευτούμε το πετρέλαιο*», www.Makthes.gr
6. «*Εγκρίθηκε η συμφωνία Κύπρου – Αιγύπτου για συνεκμετάλλευση φυσικού αερίου*», 11 Σεπτεμβρίου 2014, www.philenews.com,
7. «*Ζώνες Ασφαλείας, Διεθνής Σύμβαση για το Δίκαιο της θάλασσας*», www.mod.gov.cy
8. Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Ν. 4(Ι)/2007, www.mcit.gov.cy
9. «*3^{ος} Γύρος Αδειοδότησης – Έρευνες Υδρογονανθράκων*», www.mcit.gov.cy,
10. «*Η ExxonMobil και άλλοι Κολοσσοί Διεκδικούν Ιεραρχία του Γ' Γύρου Αδειοδότησης στην Κύπρο*», www.migration.com,

11. «Έξι Αιτήσεις από τις Οκτώ Εταιρείες στον Γ΄ Γύρο Αδειοδότησης της Κύπρου», www.energypress.gr,
12. «Προς Ανακήρυξη ΑΟΖ θα Κινηθούν Ελλάδα – Κύπρος – Αίγυπτος», www.energypress.gr
13. «Η Κύπρος δίνει νέες άδειες στα οικόπεδα της ΑΟΖ », www.minitaira.gr
14. «Πόλεμος στην Κύπρο για Αέριο. Μπορεί να συμβεί, σύμφωνα με την Αμερικάνικη ανάλυση», www.onalert.gr
15. «Ανακατατάξεις στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο », www.eliamep.gr
16. «Κύπρος-Ελλάδα-Αίγυπτος προς Τουρκία: Σταματήστε τις Έρευνες στην Κυπριακή ΑΟΖ», www.protothema.gr
17. «Τι προβλέπει η Τριμερής Συμφωνία Ελλάδα, Κύπρου και Ισραήλ», www.tvxs.gr
18. « Ιστορική Συμφωνία για Χάραξη ΑΟΖ Αποφάσισαν Ελλάδα, Κύπρος και Αίγυπτος – Απάντηση στις Τουρκικές Προκλήσεις» www.imerisia.gr
19. «Συνέντευξη κύριου Τσίπρα για την Τριμερή Συνεργασία», www.news247.gr
20. «Καθορισμός ΑΟΖ», www.diaviou.auth.gr
21. «Ιστορικής Στρατηγικής Σημασίας Συμφωνία Κύπρου-Λιβάνου, για Υδρογονάνθρακες», <http://elliniki-aoz.blogspot.com.cy>
22. «Καθοριστική Χρονιά το 2017 για την Ενέργεια, σύμφωνα με την Κυπριακή Κυβέρνηση», www.capital.gr
23. «Αγωγή και καλώδιο μεταξύ Κύπρου – Ελλάδας – Ισραήλ», Άρθρο στην Εφημερίδα Φιλελεύθερος, www.philenews.com
24. <http://diaviou.auth.gr>

ΑΡΘΡΑ

1. Δρίβα Αλέξανδρου, « *Η Τριμερής Ελλάδα, Κύπρος, Ισραήλ. Μια σημαντική συνάντηση*», www.liberal.gr
2. Δρίβα Αλέξανδρου, «*Το Πραξικόπημα στην Τουρκία και το Τρίγωνο Ελλάδας, Ισραήλ, Κύπρου*», www.energypress.gr
3. Θαλασσής Γιώργος, «*Η Τουρκία θα προχωρήσει στην ΑΟΖ*», www.sigmalive.com, Εφημερίδα Σημερινή Κύπρου, 11/10/2014
4. Υπουργείο Εξωτερικού, Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Αναπτυξιακής Συνεργασίας, Πρεσβεία της Ελλάδος: Γραφείο Οικονομικών & Εμποριών Υποθέσεων «*Ετήσια Έκθεση 2011: Η Αιγυπτιακή Οικονομία και οι διμερείς οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Αιγύπτου*», Σεπτέμβριος 2012
5. Ξενοφόντος Μαυρογιάννη, «*Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, Ένα Εθνικό Ζήτημα*», www.sa-snd.gr
6. Υπουργείο Εξωτερικών Κυπριακής Δημοκρατίας, άρθρο από τις δηλώσεις του Τούρκου Εκπροσώπου Τύπου του Υπουργείου Εξωτερικών, www.mfa.gov.cy

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. «*Ο περί Υδρογονανθράκων Κανονισμοί*», Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Κυβέρνησης, www.mof.gov.cy
2. «*Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας*» Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Κυβέρνησης, www.mof.gov.cy
3. «*Ο Περί της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και Υφαλοκρηπίδας Νόμος του 2004*» (Ν. 64(I)/2004), www.cylaw.org
4. «*Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας του 1982, στο Μοντέγκο Μπέυ*», Άρθρο 60 και Άρθρο 80, <http://eur-lex.europa.eu>
5. «*Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας του 1982, στο Μοντέγκο Μπέυ*», Άρθρο 73 παρ. <http://eur-lex.europa.eu>
6. «*Ο Περί της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και Υφαλοκρηπίδας Νόμος του 2004*» (Ν. 64(I)/2004), www.cylaw.org

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα:1 Η ΑΟΖ και τα οικόπεδα της Κυπριακής Δημοκρατίας,
<http://yiorgosthalassis.blogspot.com>

Εικόνα:2 Χωρικός Προσδιορισμός της Κυπριακής ΑΟΖ – Χάρτης των Τουρκικών Προκλήσεων, Σάββας Καλεντερίδης, «Ο Χάρτης των Τουρκικών Προκλήσεων», 2014,
<http://infognomonpolitics.blogspot.com.cy>

Εικόνα:3 Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου (Χάρτης της ΑΟΖ),
<http://www.onalert.gr>

Εικόνα:4 Τρίτος Γύρος Αδειοδότησης Κυπριακής ΑΟΖ, Κολοσσοί Διεκδικούν τα τρία τεμάχια της ΑΟΖ στον Γ΄ Γύρο Αδειοδότησης, Ιούλιος 2016, <http://capital.sigmalive.com>

Αύγουστος 2016, Πάφος